

โครงการสันติมิตร ไทย-ญี่ปุ่น

Editorial...

จดหมายข่าวโครงการสันติมิตรไทย-ญี่ปุ่น ฉบับที่ท่านถืออยู่ในมือนี้ ถือได้ว่าเป็นฉบับปรับปรุงฉบับที่ 2 ซึ่งมีทั้งรูปโฉมและเนื้อหาแปลกตาไปจาก 4 ฉบับแรกมากพอสมควร อย่างไรก็ตาม ถือเป็นฉบับแรกที่ผมได้มีโอกาสมาพบทุกท่านผ่านบทบรรณาธิการ ผมจึงใคร่ขอล่าว ถึงความรู้สึกส่วนตัว เกี่ยวกับการทำงานจดหมายข่าวนี้นักเล็กน้อย

ผมยังจำความรู้สึกเมื่อครั้งยังเยาว์วัย ที่ว่า “โลกของเราช่างแสนกว้างใหญ่ไพศาล” ได้เสมอ และด้วยความคิดเช่นนี้เองที่ทำให้ผมใฝ่ฝันที่จะได้เรียนรู้และทำความเข้าใจในความซับซ้อนของมัน เมื่อได้มีโอกาสมาเป็นบรรณาธิการจดหมายข่าวซึ่งเป็นเอกสารเพื่อเผยแพร่ข้อมูลการศึกษาวิจัยกิจการต่างๆอันเกี่ยวเนื่องกับญี่ปุ่น ประเทศซึ่งมีเอกลักษณ์และความแตกต่างในหลายด้านกับประเทศไทย ผมจึงมีความยินดีเป็นอย่างยิ่งที่จะได้มีโอกาสเรียนรู้ความแตกต่างดังกล่าว ตลอดจนได้ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ความรู้เหล่านั้นไปสู่ผู้อ่านทุกท่าน

อย่างไรก็ตาม ผมมีความเชื่ออีกประการว่า เราไม่สามารถเรียนรู้ขนานชาติหรือวัฒนธรรมหนึ่งใดได้ แต่เพียงการมองจากแผนที่หรืออุปโลกน์เท่านั้น แต่เราจำเป็นต้องเรียนรู้จากวิถีการดำเนินชีวิตและแบบแผนของสังคมของชนชาตินั้นๆต่างหาก ด้วยเหตุนี้นอกจาก การนำเสนอข้อมูลการศึกษาวิจัยด้านต่างๆภายใต้ร่มธงของโครงการ สันติมิตรไทย-ญี่ปุ่น ซึ่งเป็นองค์ความรู้อันประมาค่ามิได้แล้ว เรา “กองบรรณาธิการจดหมายข่าวฯ” จึงได้เพียรพยายามอย่างยิ่งในการสรรหาบทความที่น่าสนใจที่สื่อให้เห็นถึงความเป็นอัตลักษณ์ของชาติญี่ปุ่นให้ได้มากที่สุด เพื่อให้เรา “ชาวไทย” ได้มีความเข้าใจในความเป็นญี่ปุ่นมากขึ้น

ในฐานะบรรณาธิการผมคาดหวังว่าจดหมายข่าวโครงการสันติมิตรไทย-ญี่ปุ่น ฉบับปรับปรุง คงจะสามารถให้ความรู้แก่ผู้อ่านได้บ้างสมดังวัตถุประสงค์ของมัน และสนองต่อความมุ่งหวังของผม สำหรับผู้อ่านที่มีข้อเสนอแนะประการใดเกี่ยวกับบทความในจดหมายข่าวหรือเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับญี่ปุ่นเรายินดีเป็นอย่างยิ่งที่จะได้รับฟังทัศนะดังกล่าวเพื่อที่จะได้ใช้เป็นแนวทางในการนำเสนอสาระดีๆแก่ผู้อ่านทุกท่านต่อไป

สุรเดช คล่องมงคล

บรรณาธิการ

จดหมายข่าว โครงการสันติมิตรไทย-ญี่ปุ่น

เมษายน 2548

สารบัญ

ส่วนที่ 1 รายงานการวิจัยโครงการสันติมิตรไทย-ญี่ปุ่น

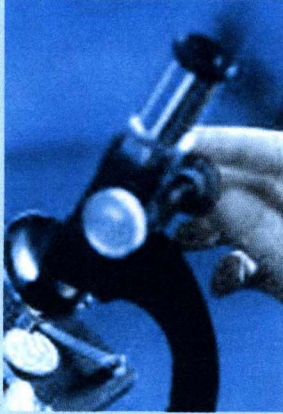
- ทัศนะและความคาดหวังของภาคเกษตรไทย ต่อความร่วมมือภาคเกษตรระหว่างไทยกับญี่ปุ่นภายใต้ JTEP 2
- ทัศนะของภาคเกษตรของญี่ปุ่น ต่อความร่วมมือภาคเกษตรระหว่างไทยกับญี่ปุ่นภายใต้ JTEP 9
- ข้อเสนอแนะต่อความร่วมมือภาคเกษตรระหว่างไทยกับญี่ปุ่นภายใต้ JTEP 13

ส่วนที่ 2 บทความที่น่าสนใจ

- ญี่ปุ่นกับแนวคิดเรื่องความมั่นคงของมนุษย์ 16

ส่วนที่ 3 รอบรู้เรื่องญี่ปุ่น

- นานาคำถาม ตามรอยตะวัน 22
- ตามรอยตะวัน สารพันเรื่องน่าอ่าน 27
- J-Festival 33
- J-Culture 38

Research.....
Report.....

ทักษะและความคาดหวัง ของภาคเกษตรไทยต่อความร่วมมือภาคเกษตร ระหว่างไทยกับญี่ปุ่นภายใต้ JTEP

โดย ศิริพร วัชชวัลคุ*

บทนำ

ความพยายามในการทำข้อตกลงเขตการค้าเสรีระหว่างไทยกับญี่ปุ่นได้เริ่มต้นขึ้นมาตั้งแต่ปี 2003 โดยออกมาในรูปแบบของ Study Group และ Task Force มาจนกระทั่งถึงการเจรจาอย่างเป็นทางการในปี 2004 โดยที่ประเด็นในการเจรจาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรนั้นมีประเด็นที่สำคัญอยู่ 2 เรื่อง คือ การค้าสินค้า ซึ่งเป็นเรื่องของการลดภาษี และความร่วมมือภาคเกษตร ซึ่งเป็นเรื่องการแลกเปลี่ยนความรู้และการพัฒนาภาคเกษตรของทั้งสองฝ่าย

สิ่งที่ทราบกันอยู่แล้วว่า ตลาดสินค้าเกษตรของญี่ปุ่น มีความพิเศษแตกต่างจากตลาดสินค้าเกษตรของประเทศอื่นดังนั้นการเจรจาเรื่องการค้าสินค้าจึงมีอุปสรรคค่อนข้างมาก ด้วยเหตุนี้ ประเด็นเรื่องความร่วมมือภาคเกษตรจึงเป็นเรื่องที่คาดหวังกันว่าจะเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้การเจรจามีความคืบหน้า และทั้งสองฝ่ายต่างบรรลุเป้าหมายของตน และเพื่อให้ผลการเจรจาสามารถตอบสนองหรือรักษาผลประโยชน์แห่งชาติไว้ได้ คณะผู้เจรจาฝ่ายไทยจึงได้พยายามหาข้อมูลจากภาคเกษตรไทย เพื่อนำมาประกอบหรือสนับสนุนประเด็นในการเจรจาที่คณะของอดีตผู้เกษตรกรต่อความร่วมมือภาคเกษตรระหว่างไทยกับญี่ปุ่นภายใต้ JTEP ในประเด็นเรื่องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และ local to local linkage

* อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์

ภาควิชาการระหว่างประเทศและการทูต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
และผู้ประสานงานโครงการ Japan Watch ของ สกว.

ทักษะของอดีตยูวเกษตรกรต่อความร่วมมือภาคเกษตรกรระหว่างไทยกับญี่ปุ่นภายใต้ JTEP ในประเด็นเรื่องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และ local to local linkage

1. ยูวเกษตรกรไทยจะได้รับทุนผ่านโครงการ Japan Agricultural Exchange Council ไปฝึกอบรมด้านการเกษตรในญี่ปุ่นเป็นเวลาประมาณ 8-11 เดือน โดยเป็นการฝึกอบรมทางด้านเทคนิคต่างๆ ในชั้นเรียนและการฝึกปฏิบัติในไร่นาจริง อยู่กับครอบครัวของเกษตรกรญี่ปุ่น และเมื่อกลับมาแล้ว ยูวเกษตรกรเหล่านี้ส่วนมากมาเป็นเกษตรกรซึ่งสามารถนำความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรมในญี่ปุ่นมาประยุกต์ใช้ในประเทศไทยได้

2. จากการสัมภาษณ์ตัวแทนยูวเกษตรกรกลุ่มหนึ่ง พบว่า โดยส่วนมากแล้วยูวเกษตรกรค่อนข้างมีความประทับใจกับการได้เข้าร่วมในโครงการฝึกอบรมด้านการเกษตรในญี่ปุ่น และมีความเห็นว่าการโครงการนี้ควรได้รับการสนับสนุนให้คงอยู่ต่อไป เพราะจะเป็นประโยชน์แก่เกษตรกรไทยมาก เนื่องจากในระหว่างที่ได้ร่วมในโครงการฝึกอบรมในญี่ปุ่นนั้น ยูวเกษตรกรได้เรียนรู้วิธีการทำงานด้านการเกษตรที่ก้าวหน้า เป็นระบบ มีการวางแผนที่ดีจากเกษตรกรญี่ปุ่น รวมทั้งยังมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเกษตรกรญี่ปุ่นด้วย ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญสำหรับความร่วมมือภาคเกษตรกรของทั้งสองประเทศ

3. สำหรับข้อเสนอแนะต่อโครงการฝึกอบรมนี้ ยูวเกษตรกรได้ให้ความเห็นว่า ควรขยายเวลาในการฝึกอบรมให้ครบปี เพื่อจะได้เห็นภาพรวมของทั้งระบบ คือ ทั้งการผลิตและการเก็บเกี่ยวด้วย และถ้าเป็นไปได้ น่าจะมีการริเริ่มโครงการที่เปิดโอกาสให้ยูวเกษตรกรที่เคยไปฝึกอบรมในญี่ปุ่นและกลับมาเป็นเกษตรกรในประเทศไทยระยะหนึ่งได้กลับไปฝึกอบรมหรือแลกเปลี่ยนความรู้เทคโนโลยีกับเกษตรกรญี่ปุ่นอีกครั้งหนึ่ง เพราะหลังจากที่ได้เป็น

เกษตรกรและพบปัญหาต่างๆแล้ว จะมีมุมมองในเรื่องความร่วมมือหรือการแลกเปลี่ยนที่แตกต่างไปจากเดิม

4. สำหรับความร่วมมือในลักษณะของการลงทุนร่วมกันด้านการเกษตรระหว่างเกษตรกรไทยกับเกษตรกรญี่ปุ่น คิดว่ามีความเป็นไปได้ เพราะในขณะนี้เกษตรกรทั้งสองฝ่ายมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน นอกจากนั้น ญี่ปุ่นมีข้อจำกัดเรื่องพื้นที่ ภูมิประเทศ และแรงงาน ในขณะที่ฝ่ายไทยมีศักยภาพในเรื่องดังกล่าว แต่ขาดเงินทุน และเทคโนโลยี ดังนั้น ถ้าทั้งสองฝ่ายมีความร่วมมือกัน โดยเกษตรกรของญี่ปุ่นมาลงทุนปลูกผัก-ผลไม้ที่ไม่สามารถผลิตได้ในญี่ปุ่นในประเทศไทย เกษตรกรของทั้งสองฝ่ายก็สามารถที่จะผลิตผลผลิตตอบสนองต่อตลาดของทั้งญี่ปุ่น และตลาดประเทศที่สามได้ด้วย ซึ่งจะเป็นผลประโยชน์ร่วมกันของทุกฝ่าย

5. ในระยะยาว การให้ทุนการศึกษาแก่ลูกหลานของเกษตรกรไทยเพื่อไปศึกษาด้านการเกษตรเป็นสิ่งจำเป็น และน่าจะได้รับการสนับสนุนในฐานะเป็นประเด็นหนึ่งของความร่วมมือภาคเกษตรกรระหว่างไทยกับญี่ปุ่นภายใต้ JTEP เพราะจะเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ฝ่ายไทย อันจะนำไปสู่การพัฒนาภาคการเกษตรที่ยั่งยืนของไทย

ทักษะและความคาดหวังของสหกรณ์การเกษตรต่อความร่วมมือภาคเกษตรกรระหว่างไทยกับญี่ปุ่นภายใต้ JTEP ในประเด็นเรื่อง local to local linkage

1. เมื่อเปรียบเทียบกับสหกรณ์การเกษตรของญี่ปุ่นแล้ว สหกรณ์การเกษตรของไทยยังมีความเข้มแข็งน้อยกว่า แต่ก็สามารถเป็นที่พึ่งให้แก่เกษตรกรได้ในระดับหนึ่ง โดยเฉพาะในด้านสินเชื่อ ในขณะที่เดียวกัน สหกรณ์การเกษตรของไทยก็

ตระหนักถึงความไม่เข้มแข็งของตนเองและพร้อมที่จะเรียนรู้ประสบการณ์ของสหกรณ์การเกษตรของญี่ปุ่น

2. สหกรณ์การเกษตรบางแห่งได้เสนอว่า ควรให้มีการจัดสรรทุนการศึกษาหรือการฝึกอบรม เฉพาะเรื่องการบริหารจัดการสหกรณ์การเกษตร โดยเฉพาะแก่เยาวชนหรือเกษตรกรไทย เพื่อที่เยาวชนหรือเกษตรกรไทยเหล่านั้น หลังจากได้รับการศึกษาอบรมจากญี่ปุ่นแล้ว สามารถนำความรู้ดังกล่าวกลับมาพัฒนาสหกรณ์การเกษตรในประเทศไทยได้ เป็นการถ่ายทอดประสบการณ์หรือบทเรียนของความสำเร็จของสหกรณ์การเกษตรของฝ่ายญี่ปุ่นให้แก่สหกรณ์การเกษตรของไทย

3. ในประเด็นเรื่องความร่วมมือระหว่างสหกรณ์การเกษตรของไทยกับสหกรณ์การเกษตรของญี่ปุ่นนั้น สหกรณ์การเกษตรของไทยมีความเห็นและความคาดหวังในเรื่องของความร่วมมือทางด้านการให้ความรู้ใหม่ๆแก่เกษตรกร โดยเฉพาะการให้ผู้เชี่ยวชาญของญี่ปุ่นมาแนะนำกระบวนการผลิตให้มีประสิทธิภาพและได้ผลผลิตที่มีคุณภาพเป็นที่ต้องการของตลาด ในขณะที่แม้ว่ารัฐไทยจะได้พยายามจัดส่งผู้เชี่ยวชาญของไทยเข้าไปช่วยให้คำแนะนำแก่เกษตรกรอยู่แล้วก็ตาม แต่จำนวนผู้เชี่ยวชาญเหล่านั้นมีจำนวนจำกัด ดังนั้น ถ้าทางฝ่ายญี่ปุ่นสามารถให้การสนับสนุนในประเด็นนี้ได้ก็จะเป็นประโยชน์แก่เกษตรกรไทยอย่างมาก

4. สำหรับการลงทุนร่วมกันในด้านการเกษตรนั้น สหกรณ์การเกษตรของไทยคิดว่ามีความเป็นไปได้ โดยที่ฝ่ายญี่ปุ่นจะเป็นผู้ลงทุนด้านการเงิน เทคโนโลยีและการบริหารจัดการ ในขณะที่ฝ่ายไทยร่วมทุนด้วยการให้ที่ดิน แรงงานและวัตถุดิบราคาถูกอื่นๆ ซึ่งเมื่อได้ผลผลิตแล้วสามารถส่งไป

ยังตลาดญี่ปุ่นหรือตลาดประเทศที่สามได้ ประเด็นสำคัญที่สหกรณ์การเกษตรของไทยเป็นกังวลในเรื่องการลงทุนร่วมกันก็คือ การหาตลาดสำหรับผลิตผลของเกษตรกร เพราะสหกรณ์การเกษตรของไทยมีความมั่นใจในเกษตรกรว่า สามารถผลิตผลผลิตอะไรก็ได้ให้มีคุณภาพตามที่ตลาดต้องการได้ ถ้าได้รับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ แต่ถ้าผลผลิตออกมาแล้วไม่สามารถขายได้ ก็จะทำให้เกษตรกรเผชิญปัญหา เพราะราคาของผลิตผลเกษตรจะต่ำลงอย่างรวดเร็วและไม่สามารถเก็บผลิตผลไว้ได้นาน ดังนั้น การประกันเรื่องตลาดจึงเป็นเรื่องสำคัญมากสำหรับการลงทุนร่วมกันระหว่างสหกรณ์การเกษตรหรือเกษตรกรของทั้งสองฝ่าย

5. สหกรณ์การเกษตรบางแห่งมีความต้องการและมีความพร้อมที่จะร่วมมือกับสหกรณ์การเกษตรในต่างประเทศ ถ้ารัฐเปิดโอกาสและให้การสนับสนุน ซึ่งในกรณีนี้ ญี่ปุ่นก็เป็นแหล่งหนึ่งที่สามารถทำให้ความร่วมมือโดยตรงระหว่างสหกรณ์การเกษตรของไทยกับสหกรณ์การเกษตรของญี่ปุ่นเป็นไปได้ และถ้ารัฐให้การสนับสนุนกิจกรรมนี้ก็จะ เป็นต้นแบบสำหรับความร่วมมือภาคเกษตรของไทยกับประเทศต่าง ๆ ต่อไปด้วย

ทักษะและความคาดหวังของเกษตรกรต่อความร่วมมือภาคเกษตรระหว่างไทยกับญี่ปุ่นภายใต้ JTEP ในประเด็นเรื่อง local to local linkage

1. เกษตรกรไทยส่วนมากที่ให้สัมภาษณ์จะมีทักษะและความคาดหวังต่อเรื่องความร่วมมือภาคเกษตรระหว่างไทยและญี่ปุ่นในลักษณะที่คล้ายคลึงกับสหกรณ์การเกษตรของไทย กล่าวคือ คิดว่าการได้รับการชี้แนะจากนักวิชาการหรือ ผู้เชี่ยวชาญ

ฝ่ายญี่ปุ่นเป็นสิ่งจำเป็นและจะเป็นประโยชน์ต่อฝ่ายไทยอย่างมากด้วย เกษตรกรตระหนักดีว่าประเทศไทยมีข้อจำกัดในการให้ความช่วยเหลือแก่เกษตรกรในด้านต่างๆ โดยเฉพาะการให้คำแนะนำด้านเทคโนโลยีการเกษตรที่ก้าวหน้า แม้ว่าจะมีความพยายามอย่างมากก็ตาม ดังนั้น การได้รับความร่วมมือทางการเกษตรจากญี่ปุ่น โดยเฉพาะเทคนิคต่างๆ เพื่อให้สามารถทำการผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพและผลผลิตมีคุณภาพสามารถส่งไปยังตลาดใดก็ได้จึงเป็นเรื่องที่น่าจะได้รับการสนับสนุนภายใต้ความร่วมมือภาคเกษตรระหว่างไทยกับญี่ปุ่นใน JTEP

2. สำหรับการลงทุนร่วมกันด้านการเกษตรนั้น เกษตรกรทุกกลุ่มที่ให้สัมภาษณ์ให้ความเห็นว่า มีความมั่นใจว่าสามารถทำได้ โดยที่เกษตรกรญี่ปุ่นเป็นผู้ลงทุนด้านการเงิน เทคโนโลยีและการจัดการ ในขณะที่เกษตรกรไทยจะร่วมลงทุนด้วยในเรื่องที่ดิน แรงงานและวัตถุดิบอื่นๆที่จำเป็นซึ่งราคาถูกกว่าในญี่ปุ่น โดยที่การร่วมลงทุนนี้มีเป้าหมายเพื่อการผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพได้มาตรฐานของญี่ปุ่น เพื่อที่จะส่งออกทั้งเข้าตลาดญี่ปุ่น ในกรณีตลาดญี่ปุ่นมีความต้องการ และส่งออกสู่ตลาดอื่นในกรณีตลาดญี่ปุ่นไม่มีความต้องการ เกษตรกรไทยไม่ได้มีความเห็นว่าการร่วมมือกับเกษตรกรญี่ปุ่นในลักษณะนี้จะเป็นการทำให้เกษตรกรไทยเสียเปรียบหรืออยู่ในฐานะที่เป็นรองฝ่ายญี่ปุ่นดังที่องค์กรเอกชนบางองค์กรกล่าวถึง เพราะเกษตรกรไทยคิดว่าในขณะที่ร่วมทำงานกันนั้น เกษตรกรไทยก็จะได้เรียนรู้ความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีการเกษตรจากเกษตรกรญี่ปุ่นด้วย ในขณะเดียวกันเกษตรกรญี่ปุ่นก็สามารถมั่นใจได้ว่า ผลผลิตที่ได้จากการลงทุนร่วมกันจะไม่ทำให้เกษตรกรญี่ปุ่นเดือดร้อน เพราะมันจะไม่ถูกส่งเข้าตลาดญี่ปุ่นไปแข่งขันกับ

ผลผลิตของภาคเกษตรญี่ปุ่นเอง นอกจากนั้น ญี่ปุ่นโดยภาพรวมจะสามารถสร้างความมั่นใจให้แก่ประเทศได้ในเรื่องการนำเข้าอาหาร ผัก ผลไม้ ที่ไม่สามารถผลิตได้ในญี่ปุ่นด้วย

3. ประเด็นที่เกษตรกรไทยมีความกังวลใจในการลงทุนร่วมกับเกษตรกรของญี่ปุ่นก็คือการประกันเรื่องแหล่งรับซื้อหรือตลาด เกษตรกรไทยมีความมั่นใจว่าสามารถผลิตผลผลิตได้ตามที่ฝ่ายญี่ปุ่นต้องการเมื่อได้รับคำชี้แนะที่ถูกต้อง แต่ในขณะเดียวกัน ฝ่ายญี่ปุ่นต้องสามารถที่จะรับรองได้ว่าเมื่อเกษตรกรผลิตผลผลิตออกมาแล้วสามารถที่จะขายได้ในราคาที่เป็นธรรมและในเวลาอันเหมาะสม เกษตรกรไทยบางกลุ่มเคยมีประสบการณ์ที่ไม่ดีนักในการทำงานลักษณะนี้กับบริษัทขนาดใหญ่ของญี่ปุ่น กล่าวคือ เมื่อเกษตรกรผลิตผลผลิตออกมาแล้วบริษัทไม่รับซื้อตามที่ตกลงกันไว้ด้วยเหตุผลว่าผลผลิตไม่ได้มาตรฐาน ซึ่งเกษตรกรบางกลุ่มก็ยอมรับว่าเป็นความจริง แต่ผลก็คือ เกษตรกรคิดว่าบริษัทไม่มีความจริงใจในการทำงานร่วมกับเกษตรกรไทย แต่ต้องการแสวงหาผลประโยชน์มากกว่า ดังนั้น เกษตรกรไทยบางกลุ่มจะระมัดระวังเรื่องการลงทุนร่วมกับญี่ปุ่นในลักษณะนี้ แต่ถ้าเป็นการลงทุนร่วมกันโดยตรงระหว่างเกษตรกรต่อเกษตรกรแล้ว เกษตรกรไทยคิดว่าเป็นวิถีทางที่น่าจะทดลองทำดู เพราะความเป็นเกษตรกรด้วยกันน่าจะพูดคุยหารือหรือตกลงกันได้ง่ายกว่าบริษัทที่คำนึงถึงผลประโยชน์เป็นหลัก

4. เกษตรกรไทยบางกลุ่มได้เสนอรายการผลผลิตประเภทผักและผลไม้ของไทยที่มีศักยภาพในการแข่งขัน และเกษตรกรมั่นใจว่าสามารถเพิ่มปริมาณผลผลิตให้ได้มากตามที่ต้องการได้ ซึ่งมี 5 รายการคือ หอมหัวใหญ่, มะม่วง, มังคุด, ทูเรียนและยางพารา ในขณะเดียวกัน สินค้า

หัตถกรรมของเกษตรกรบางกลุ่มก็อยู่ในข่ายที่สามารถส่งออกสู่ตลาดญี่ปุ่นได้ด้วย เช่น เครื่องจักสานที่ทำจากไม้ไผ่ เป็นต้น

ทัศนะของนักวิชาการและผู้ส่งออกต่อประเด็นเรื่องความปลอดภัยด้านอาหารภายใต้กรอบความร่วมมือภาคเกษตรระหว่างไทยกับญี่ปุ่นใน JTEP

1. นักวิชาการและผู้ส่งออกที่ให้สัมภาษณ์มีความเห็นคล้ายกันว่า ระบบความปลอดภัยด้านอาหารของไทยยังมีปัญหาอยู่ในทุกจุดของระบบ ตั้งแต่การผลิตไปจนถึงระบบการบรรจุหีบห่อ และการตรวจสอบคุณภาพเพื่อการส่งออก ซึ่งทำให้การส่งออกสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์อาหารของไทยประสบปัญหาโดยตลอด ลักษณะของปัญหาที่สำคัญก็คือในภาคการผลิต เกษตรกรและผู้ประกอบการมีความรู้ความเข้าใจไม่เพียงพอในการผลิตสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์อาหารให้ได้มาตรฐาน ปราศจากสารปนเปื้อนหรือสารตกค้างตั้งแต่ขั้นต้นของการผลิตและการบรรจุหีบห่อ ส่วนลักษณะของปัญหา

ในเรื่องระบบการตรวจสอบคุณภาพสินค้า มีปัญหาอยู่ 2-3 ประเด็นคือ ประการแรก ความรู้ ทักษะ ความชำนาญและเครื่องมือในการตรวจสอบยังไม่ได้มาตรฐานตามหลักการสากลหรือตามมาตรฐาน

ของประเทศผู้นำเข้า ประการที่สอง แม้ว่าในบางตัวสินค้า ฝ่ายไทยจะมีความรู้ ทักษะ ความชำนาญและเครื่องมือในการตรวจสอบหรือควบคุมคุณภาพให้ได้ตามมาตรฐานต่างๆแล้วก็ตาม แต่ปริมาณของสิ่งเหล่านั้นไม่เพียงพอต่อความต้องการของการส่งออกที่เพิ่มขึ้นอย่างมาก ทำให้การบริการล่าช้าและก่อให้เกิดความเสียหายต่อ

สินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์อาหาร ประเทศผู้นำเข้าต้องการความมั่นใจในเรื่องคุณภาพของสินค้า ดังนั้นการมีใบรับรองจากหน่วยงานที่ลงทุน ด้านคุณภาพและความปลอดภัยของสินค้าจึงเป็นสิ่งจำเป็น ซึ่งในขณะนี้แม้ว่าประเทศไทยจะมีการจัดตั้งหน่วยงานขึ้นมาดูแลเรื่องดังกล่าวแล้วก็ตาม แต่หน่วยงานนั้นก็ยังมีข้อจำกัดในเรื่องการมีห้องปฏิบัติการและเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานที่มากเพียงพอที่จะรองรับภารกิจนี้ และประการสุดท้าย คือ ความประมาทเลินเล่อและไม่เข้มงวดของฝ่ายไทย ไม่ว่าจะเป็นผู้ผลิต ผู้ประกอบการหรือผู้ตรวจสอบควบคุมคุณภาพสินค้า ทำให้สินค้าที่ไม่ได้มาตรฐานหลุดออกไปสู่ประเทศผู้นำเข้าและก่อให้เกิดปัญหาอื่นๆ ตามมา

2. จากการประชุมระดมสมองระหว่างนักวิชาการด้านการเกษตร วิทยาศาสตร์การเกษตร และผู้ส่งออก ได้มีการเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหา

ต่างๆที่กล่าวมาข้างต้น โดยอาศัยความร่วมมือกับ ญี่ปุ่น ภายใต้ความร่วมมือภาคเกษตรระหว่างไทย กับญี่ปุ่นใน JTEP ดังนี้ คือ ประการแรก การให้ ความรู้ ความเข้าใจแก่ผู้ผลิต คือ เกษตรกรและผู้ ประกอบการเป็นสิ่งสำคัญมากและเป็นเรื่องจำเป็น ในขั้นต้น เพื่อที่จะผลิตสินค้าให้มีคุณภาพตั้งแต่เริ่ม แรก ซึ่งในเรื่องนี้ผู้เชี่ยวชาญหรือนักวิชาการของ ญี่ปุ่นสามารถเข้ามามีบทบาทได้มากทั้งในรูปของ การมาฝึกอบรมให้แก่เกษตรกรไทย และนำ เกษตรกรไทย/ผู้ประกอบการไทยไปฝึกอบรม/ดูงาน ในประเทศญี่ปุ่น เพื่อเป็นการสร้างและเพิ่มพูน ความรู้ให้ผู้ผลิตของไทย ประการที่สอง แนวทาง แก้ปัญหาต่อประเด็นเรื่องความขาดแคลนทั้งความรู้ ทักษะความชำนาญและห้องปฏิบัติการ รวมทั้ง เครื่องมือต่างๆในเชิงปริมาณนั้นมีความจำเป็น อย่างยิ่งที่จะต้องได้รับความร่วมมือและสนับสนุน ทั้งจากรัฐไทยและฝ่ายญี่ปุ่น รัฐไทยสามารถมี บทบาทสำคัญในการสนับสนุนด้านการเพิ่มปริมาณ บุคลากร ในขณะที่ฝ่ายญี่ปุ่นจะมีบทบาทสำคัญใน การสนับสนุนการเพิ่มปริมาณด้านห้องปฏิบัติการ และเครื่องมือ โดยการเข้ามาลงทุนร่วมกับภาค เอกชนไทยในการจัดตั้งห้องปฏิบัติการเพื่อตรวจสอบ /ควบคุมคุณภาพในเชิงคุณภาพ ฝ่ายญี่ปุ่นจะมี บทบาทสำคัญในการเพิ่มคุณภาพต่อบุคลากรไทย ให้มีความรู้ความชำนาญมากขึ้นในการตรวจสอบ การใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีที่ทันสมัย โดยการ ฝึกอบรมบุคลากรไทยหรือให้ทุนการศึกษาแก่ บุคลากรไทยไปศึกษาในญี่ปุ่นเป็นต้น ประการที่สาม เพื่อเพิ่มความสามารถของฝ่ายไทยในการตรวจสอบ/ ควบคุมคุณภาพสินค้าและออกใบรับรองเพื่อการ ส่งออกให้รวดเร็วและเพียงพอแก่ความต้องการ ของตลาด/ภาคเอกชน ซึ่งฝ่ายญี่ปุ่นสามารถเข้ามา มีบทบาทร่วมมือในประเด็นนี้ได้โดยการเข้ามา

รับรองมาตรฐานของห้องปฏิบัติการที่ญี่ปุ่นตรวจสอบแล้ว และให้ห้องปฏิบัติการที่ได้รับการรับรอง แล้วสามารถที่จะออกใบรับรองคุณภาพสินค้าเพื่อ การส่งออกได้ ทั้งนี้เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระ หน้าที่ของรัฐไทยที่ต้องดำเนินการในเรื่องนี้แต่ เพียงฝ่ายเดียว ลักษณะการรับรองแบบนี้ อาจจะ ไม่จำเป็นต้องใช้มาตรฐานญี่ปุ่นประเทศเดียวก็ได้ หากสามารถใช้มาตรฐานสากลหรือมาตรฐานของ ประเทศผู้นำเข้าอื่นๆได้เช่นเดียวกัน

3. จากการหารือในกลุ่มนักวิชาการ ได้มีข้อ เสนอแนะว่า ความร่วมมือภาคเกษตรระหว่างไทย กับญี่ปุ่นภายใต้ JTEP ไม่ควรถูกจำกัดอยู่เฉพาะ แต่ในกลุ่มของผู้ปฏิบัติการภาครัฐ (ข้าราชการ) ของ ทั้งสองฝ่ายเท่านั้น แต่ควรจะถูกกระจายออกไปยัง หน่วยงานต่างๆที่มีความพร้อมจะรองรับความร่วม มือดังกล่าวนี้ด้วย เช่น มหาวิทยาลัยต่างๆที่มีความ พร้อมในด้านบุคลากรและห้องปฏิบัติการ ทั้งนี้เพื่อ ให้ความร่วมมือภาคเกษตรระหว่างไทยกับญี่ปุ่น ภายใต้ JTEP บรรลุเป้าหมายและได้ประโยชน์สูงสุด แก่ทั้งสองฝ่าย ในส่วนฝ่ายไทยนั้น มหาวิทยาลัย ที่มีการเรียนการสอนด้านการเกษตรและ วิทยาศาสตร์การเกษตร เช่น มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้มี โครงการที่เกี่ยวข้องกับระบบความปลอดภัยด้าน อาหาร (คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กำแพงแสน) และโครงการแลกเปลี่ยนความรู้และ บุคลากรด้านการเกษตร (คณะวิทยาศาสตร์และ เทคโนโลยี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์) อยู่แล้ว ถ้าโครงการเหล่านี้ได้รับการต่อยอดหรือสนับสนุน จากความร่วมมือภาคเกษตรระหว่างไทยกับญี่ปุ่น ภายใต้ JTEP ก็จะเป็นประโยชน์แก่ฝ่ายไทยในการ สร้างบุคลากรและการพัฒนาภาคการเกษตรที่ยัง ยืนต่อไป

บทสรุป

จากการสัมภาษณ์บุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับภาคการเกษตรของไทย ในประเด็นเรื่องความร่วมมือภาคเกษตรระหว่างไทยกับญี่ปุ่นภายใต้ JTEP ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากมีความเห็นไปในทางบวกต่อเรื่องนี้ และมีความคาดหวังว่าความร่วมมือดังกล่าว จะมีส่วนช่วยในการพัฒนาภาคเกษตร และการส่งออกสินค้าเกษตรของไทย ให้มากขึ้น อย่างไรก็ตาม ความร่วมมือภาคเกษตรนี้เป็นความร่วมมือสองฝ่าย ดังนั้น การทราบทัศนคติและความคาดหวังของฝ่ายญี่ปุ่นก็เป็นสิ่งสำคัญด้วย เพราะถ้าทั้งสองฝ่ายมีทัศนคติและความคาดหวังไม่ตรงกันแล้ว โอกาสของความสำเร็จในการสร้างความร่วมมือภาคเกษตรระหว่างไทยกับญี่ปุ่นภายใต้ JTEP ก็เป็นเรื่องยากที่จะเกิดขึ้นได้

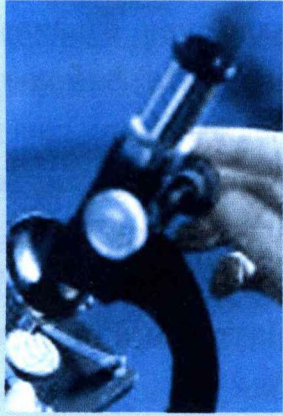
JAPAN
MONITOR
PROJECT

หมายเหตุ

1. รายงานการสัมภาษณ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการศึกษาโอกาสและสร้างข้อเสนอของความร่วมมือภาคเกษตรระหว่างไทยกับญี่ปุ่น ซึ่งได้รับการสนับสนุนการวิจัยโดยกระทรวงการต่างประเทศ
2. คณะผู้วิจัยประกอบด้วย ผศ.ดร.ศิริพร รัชชวัลคุ, ผศ.ดร.สมชาย ชคตระการ, ดร.นิภารัตน์ ศรีธเรศ และนายเอกสิทธิ์ หนูนุกักติ
3. ผู้ให้สัมภาษณ์ประกอบด้วย
 - อธิบดียุทธศาสตร์กร 7 คน
 - คณะผู้บริหารสหกรณ์การเกษตรศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี
 - คณะผู้บริหารสหกรณ์การเกษตรสารภี จังหวัดเชียงใหม่
 - คณะผู้บริหารสหกรณ์การเกษตรศรีดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่
 - คณะผู้บริหารสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่
 - กลุ่มเกษตรกรทำสวนยางพารา ห้วยทับมอญ จังหวัดระยอง
 - กลุ่มเกษตรกรผู้ปรับปรุงคุณภาพทุเรียนเพื่อการส่งออก จังหวัดระยอง
 - กลุ่มเกษตรกรผู้ปรับปรุงคุณภาพมังคุดเพื่อการส่งออก จังหวัดระยอง
 - ดร.ฉันทรี จารุปานทุ : Siam Botanicals
 - นายกิตติ ชูณหงษ์ : River Kwai International Food Industry Co.,Ltd.
 - รศ.ดร.สมบัติ ชินะวงศ์ คณบดี คณะเกษตร กำแพงแสน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
 - ผศ.ดร.ธวัชชัย ศักดิ์ภู่อารัม หัวหน้าภาควิชาสัตวแพทยสาธารณสุขและบริการวินิจฉัย คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน
 - รศ.สุเมธนา วัฒนสินธุ์ ภาควิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการอาหาร คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต
 - ดร.อนุ ภูพันธ์วิญญู คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน
 - นางสาวล้นทม สุทธิ นักวิเคราะห์นโยบายและแผนอาวุโส กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

Research.....
Report.....

ทัศนะของภาคเกษตรของญี่ปุ่น ต่อความร่วมมือภาคเกษตรระหว่างไทยกับญี่ปุ่น ภายใต้ JTEP

โดย เอกสิทธิ์ หนูนุกัถิ*

การเจรจาเปิดเสรีทางการค้าระหว่างไทยและญี่ปุ่นได้ดำเนินมาถึงระยะสุดท้ายก่อนที่จะสรุปผลและมีการทำข้อตกลงร่วมกันต่อไป แม้ว่าทั้งสองประเทศจะได้พยายามที่จะเจรจาและทำข้อตกลงร่วมกันให้เร็วที่สุดและตอบสนองต่อผลประโยชน์ของทั้งสองฝ่ายให้มากที่สุดก็ตาม แต่ก็ยังมีบางเรื่องที่จะต้องหารือกันต่อไปอีก ดังนั้นทัศนะของผู้เกี่ยวข้องในการเจรจาเปิดเสรีทางการค้าในครั้งนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทัศนะของบุคคลในภาคเกษตรของญี่ปุ่น จึงเป็นสิ่งที่ควรถูกนำมาพิจารณาเพื่อให้เข้าใจถึงกระบวนการ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย ในการเจรจาจัดตั้งเขตการค้าเสรีของฝ่ายญี่ปุ่นต่อไทย ทั้งนี้เพื่อให้การเปิดเสรีทางการค้าระหว่างกันนี้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อทั้งสองฝ่าย

ทัศนะของ JA Zenchu

เจ้าหน้าที่ของ JA Zenchu มีความเห็นว่าหลักการของความร่วมมือภาคเกษตรระหว่างญี่ปุ่นและไทยเป็นไปในลักษณะ partnership มากกว่า cooperation และไม่ใช่ในลักษณะการให้และรับจากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง แต่เป็นการทำงานร่วมกันเพื่อสร้างกลุ่มเกษตรเอเชีย (Asian Agriculture) ขึ้นมาสำหรับการเจรจาต่อรองเรื่องเกษตรในเวทีระดับโลกในฐานะกลุ่มเกษตรของเอเชีย ซึ่งเป้าหมายสำหรับความเป็นหุ้นส่วนกันในการเห็นของ JA Zenchu คือการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและความร่วมมือระหว่างกันในด้านต่างๆ

และเพื่อให้เกิดความร่วมมือดังกล่าว ทางฝ่าย JA Zenchu เห็นว่ามีความเป็นไปได้ในเรื่องการแลกเปลี่ยน/ค้าขายสินค้าโดยตรงระหว่าง

* นักวิจัยประจำโครงการสันติไมตรีไทย-ญี่ปุ่น

สหกรณ์การเกษตรญี่ปุ่นและไทย แต่เฉพาะสินค้า
หัตถกรรมเท่านั้น ไม่ใช่สินค้าเกษตร ซึ่งทาง JA
Zenchu มีโครงการที่เป็นรูปธรรม 2 โครงการที่ได้
นำไปปรึกษากระทรวงเกษตรฯของญี่ปุ่นและได้ให้
ทีมเจรจาฝ่ายไทยพิจารณาแล้ว คือ หนึ่ง โครงการ
นำสินค้า OTOP มาวางจำหน่ายในร้านในเครือของ
JA Zenchu และ สอง คือโครงการให้ทุนสนับสนุน
แก่สหกรณ์การเกษตรไทย โดยร้านค้าที่นำสินค้า
หัตถกรรมจากไทยไปจำหน่ายในร้านของสหกรณ์
การเกษตรญี่ปุ่นจะมีระบบ feed back เพื่อให้
ฝ่ายไทยนำข้อมูลนี้ไปใช้ในการปรับปรุงคุณภาพ
สินค้าต่อไป ส่วนการเข้าถึงข้อมูลเกษตรไทยนั้น JA
Zenchu เสนอโครงการนำเที่ยวชมชีวิตความเป็น
อยู่ของเกษตรกรไทยในจังหวัดต่างๆ ส่วนโครงการที่
ยังเป็นเพียงแนวคิดนั้นคือ การให้เกษตรกรไทยเป็น
ผู้ผลิตโดยให้ทางฝ่ายญี่ปุ่นเป็นผู้ดำเนินการด้าน
การตลาด และไม่ใช่เพื่อการส่งออกไปยังตลาดญี่ปุ่น
แต่เป็นการส่งออกไปยังตลาดในประเทศอื่น ส่วน
ประเด็นในเรื่องเงินทุนนั้น ทาง JA Zenchu เห็น
ว่าอาจจะใช้แหล่งเงินทุนอื่นได้นอกเหนือจาก JICA
เช่น การตั้งกองทุนโดยการรวบรวมเงินจากสมาชิก
JA Zenchu เป็นต้น และหากฝ่ายไทยต้องการให้
ฝ่ายญี่ปุ่นมาลงทุนเรื่องการค้าเกษตรในประเทศไทย
ก็ควรจะลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานในปัจจุบันที่เอื้อ
อำนวยต่อการทำเกษตรกรรมด้วย

ทัศนะของ Norinchukin

เจ้าหน้าที่ Norinchukin มีความยินดีที่การ
เจรจาเปิดเสรีทางการค้าระหว่างไทยและญี่ปุ่น
กำลังจะสิ้นสุดลง และมีความเห็นว่าหลักการความ
ร่วมมือระหว่างสองฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นความร่วมมือ
ระหว่างรัฐบาลต่อรัฐบาลหรือเป็นความร่วมมือจาก
สหกรณ์การเกษตร มีสาระสำคัญเช่นเดียวกันคือ

เป็นการให้ ODA ซึ่งฝ่ายไทยเองก็มีท่าทีว่ายัง
ต้องการรับ ODA จากญี่ปุ่นอยู่ ส่วนสหกรณ์
การเกษตรญี่ปุ่น แม้จะมีความคิดริเริ่มด้านความ
ร่วมมือระหว่างสองฝ่ายแต่ขาดเงินทุน และจาก
ประสบการณ์ในอดีต การให้ ODA ที่ผ่านมายังมี
ปัญหาบางประการจึงคิดว่าน่าจะเปลี่ยนรูปแบบ
ของการให้ ODA จากเดิมที่ให้ความสำคัญกับ
ถาวรวัตถุมาเป็นการให้ความสำคัญกับการพัฒนา
คุณภาพบุคลากรมากขึ้น

Norinchukin มีทัศนะว่าแนวทางการแลกเปลี่ยน/
ค้าขายสินค้าระหว่างสองประเทศนั้นมีความ
เป็นไปได้ระหว่างสหกรณ์ของทั้งสองฝ่าย แต่
ต้องไม่ใช่สินค้าอ่อนไหวของเกษตรกรญี่ปุ่น สินค้าที่
มีความเป็นไปได้มากที่สุดคือ สินค้าเกษตรที่ญี่ปุ่น
ไม่สามารถผลิตเองได้อย่างเพียงพอหรือไม่มี เช่น
ผลไม้ และความร่วมมือของทั้งสองฝ่ายนี้ ต้องไม่มี
วัตถุประสงค์เพื่อการเข้าสู่ตลาดของญี่ปุ่น แต่
เป็นการมุ่งสู่ตลาดโลก โดยที่อาจจะได้รับการ
สนับสนุนด้านงบประมาณจากธนาคารเพื่อการเกษตร
และสหกรณ์การเกษตรของญี่ปุ่นหรือจาก JBIC

ต่อประเด็นเรื่อง food safety ที่สามารถ
มองได้ว่าเป็นมาตรการกีดกันทางการค้าที่มีไขภษ
ของญี่ปุ่นก็ได้ เนื่องจากมาตรการนี้เป็นวิธีหนึ่ง
ที่สามารถช่วยปกป้องตลาดสินค้าเกษตรของญี่ปุ่นได้
โดยชอบธรรม เพราะเป็นมาตรการที่คำนึงถึง
ประโยชน์ของผู้บริโภคเป็นสำคัญ ทำให้สินค้าที่ไม่
ได้มาตรฐานที่ญี่ปุ่นตั้งไว้จะไม่สามารถเข้าสู่ตลาด
ญี่ปุ่นได้ ในขณะที่เดียวกัน หากสามารถผลิตสินค้าได้
ผ่านเกณฑ์มาตรฐานที่ญี่ปุ่นกำหนดไว้ สินค้านั้นก็
มีความเป็นไปได้ที่จะเข้าสู่ตลาดญี่ปุ่นเช่นกัน ดังนั้น
ความร่วมมือทางด้านการพัฒนาระบบ food safety
จึงเป็นเสมือนเครื่องมือชนิดหนึ่งที่จะช่วยเปิดเสรี
ทางการค้าภาคเกษตรในญี่ปุ่นด้วย เจ้าหน้าที่ของ

Norinchukin มีความเห็นว่า กระบวนการพัฒนาระบบ food safety ร่วมกันจะให้เวลา/โอกาสแก่ทั้งสองฝ่ายในการปรับตัวและนำไปสู่ทางแก้ไข ปัญหาเรื่องการปกป้องภาคเกษตรของญี่ปุ่นได้ แต่การพัฒนา ระบบ food safety นี้ ต้องครอบคลุมตั้งแต่แรกเริ่ม คือ ตั้งแต่กระบวนการผลิต จนถึงขั้นตอนการบรรจุหีบห่อ ดังนั้น เกษตรกร สหกรณ์การเกษตรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีความจำเป็นต้องยกระดับมาตรฐานการทำงานของตนเอง ซึ่งปัญหาของฝ่ายไทยคือ บุคลากร ความรู้ และเทคโนโลยีในด้านนี้ยังมีไม่เพียงพอที่จะจัดการพัฒนาระบบดังกล่าวขึ้นมาได้ หากฝ่ายไทยสามารถแก้ไขปัญหานี้ได้ ก็จะสามารถยกระดับมาตรฐานสินค้าของไทยให้ผ่านเกณฑ์ของญี่ปุ่นและนำไปสู่การเปิดเสรีทางการค้าที่รอบด้านอย่างแท้จริงกับญี่ปุ่นต่อไป และนอกจากเรื่องการค้าขายระหว่างกันแล้ว Norinchukin ยังแสดงความกังวลใจในปัญหาสิ่งแวดล้อมที่จะเกิดขึ้นตามมา หลังการเพิ่มการผลิตสินค้าของทั้งสองฝ่าย ซึ่งเป็นปัญหาที่ทั้งสองประเทศต้องให้ความสนใจ

หลังการทำข้อตกลงเปิดเสรีทางการค้า ไทยและญี่ปุ่นจะมีความผูกพันกันทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น ญี่ปุ่นจึงจะให้ความสำคัญกับไทยมากขึ้นในอนาคตทางด้านภาคเกษตร ญี่ปุ่นมีความต้องการให้อาเซียนมีกลุ่มสหกรณ์การเกษตรที่เข้มแข็ง เพื่อรวมตัวกันต่อรองผลประโยชน์ด้านเกษตรในฐานะกลุ่มเกษตรของเอเชีย ซึ่งจะเป็นส่วนหนึ่งของความพยายามสร้างประชาคมแห่งเอเชียตะวันออก (East Asian Community) ของญี่ปุ่น โดยมีเป้าหมายสำคัญทั้งทางด้านเศรษฐกิจและความมั่นคงในภูมิภาค

ทัศนะของ IDACA

สถาบันเพื่อการพัฒนาความร่วมมือภาคเกษตรแห่งเอเชีย (IDACA) เป็นองค์กรเอกชน แต่

ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากรัฐบาลผ่าน JICA หน้าที่หลักของ IDACA คือการฝึกอบรมบุคลากรจากประเทศต่างๆ รวมถึงบุคลากรในประเทศญี่ปุ่นเองด้วย โดยเป้าหมายในการฝึกอบรมไม่ได้ให้ความสำคัญกับภาคการผลิต แต่ให้ความสำคัญกับระบบการจัดการสหกรณ์ ดังนั้นในด้านที่เกี่ยวข้องกับการเจรจาเปิดเสรีทางการค้าเรื่องความร่วมมือภาคเกษตร แนวคิดของ IDACA คือ อาจจะปรับเปลี่ยนโปรแกรมการฝึกอบรมบางโปรแกรมให้สอดคล้องกับนโยบายของ JA Zenchu หรือรวบรวมสมาชิกเกษตรกรญี่ปุ่นและนำไปเที่ยวชมชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรไทย เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตาม ในเบื้องต้นนี้ ยังไม่มีโครงการที่เป็นรูปธรรม

ข้อสังเกต

ข้อสังเกตจากการเดินทางไปเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับภาคเกษตรของญี่ปุ่นในครั้งนีพบว่า ความคาดหวังของญี่ปุ่นต่อการเจรจาเปิดเสรีทางการค้าในภาคเกษตรต่อไทยคือ ญี่ปุ่นมองการเจรจาครั้งนี้ไกลกว่าการค้าขายระหว่างญี่ปุ่นกับไทย แต่คิดที่จะใช้ข้อตกลงที่กำลังจะมีขึ้นเป็นกระบวนการหนึ่งในการสร้างประชาคมแห่งเอเชียตะวันออก เพื่อใช้เป็นอำนาจในการต่อรองเรื่องเกษตรในระดับสากลต่อไป แต่ในขณะเดียวกัน ญี่ปุ่นยังคงระมัดระวัง หวาดระแวง และปกป้องภาคเกษตรของตนเองอย่างเหนียวแน่นเช่นเดิม ดังนั้นความคิดเห็นระหว่างรัฐบาล กระทรวงต่างๆ และหน่วยงานหรือองค์กรภาคเกษตรของญี่ปุ่นจึงมีความแตกต่างกัน

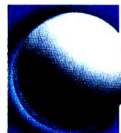
และแม้ว่าการจบของการเจรจານี้ จะเน้นเรื่องความร่วมมือภาคเกษตรระหว่างไทยและญี่ปุ่น แต่ในทัศนะของฝ่ายญี่ปุ่นแล้ว ไม่ได้มองเห็นกรอบ

ความร่วมมือนี้กว้างมากไปกว่าการให้ ODA หรือ การให้ความช่วยเหลือ โดยญี่ปุ่นอยู่ในฐานะผู้ให้ และไทยอยู่ในฐานะผู้รับ

โอกาสของประเทศไทยในการเจรจาเปิดเสรีทางการค้าครั้งนี้ คือ การที่ไทยมีโอกาสที่จะได้ริเริ่มรูปแบบความร่วมมือ หรือรูปแบบความสัมพันธ์ใหม่กับญี่ปุ่น เนื่องจากครั้งนี้เป็นโอกาสที่ทั้งสองฝ่ายจะได้พูดคุยหารือกันในเรื่องความร่วมมือและความเห็นส่วนที่เท่าเทียมกันซึ่งญี่ปุ่นไม่เคยคิดมาก่อน และเมื่อญี่ปุ่นเป็นฝ่ายริเริ่มแล้วก็เป็นโอกาสอันดีที่ฝ่ายไทยไม่ควรจะละทิ้งไป ดังนั้น

ผลลัพธ์ของการเจรจาครั้งนี้ น่าจะอยู่ที่ทั้งสองฝ่ายสามารถริเริ่มอะไรบางอย่างที่แตกต่างจากที่เคยเป็นมาได้

อย่างไรก็ตาม ฝ่ายไทยเองก็มีข้อจำกัดในการใช้โอกาสนี้ให้ได้ผลประโยชน์สูงสุด เพราะหาพื้นฐานต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องมาตรฐาน ความปลอดภัย หรือกฎระเบียบ ดังนั้น แม้ว่าญี่ปุ่นจะเปิดโอกาสให้ แต่การปรับเปลี่ยนของฝ่ายไทยก็เป็นเรื่องจำเป็นด้วย เพื่อให้การทำข้อตกลงนี้บรรลุผลหรือได้ประโยชน์สูงสุด

JAPAN
MONITOR
PROJECT

หมายเหตุ

1. รายงานการสัมภาษณ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการศึกษาโอกาสและสร้างข้อเสนอของความร่วมมือภาคเกษตร ระหว่างไทยกับญี่ปุ่น ซึ่งได้รับการสนับสนุนการวิจัยโดยกระทรวงการต่างประเทศ

2. คณะผู้วิจัยประกอบด้วย ผศ.ดร.ศิริพร รัชชวัลคุ, ผศ.ดร.สมชาย ชคตระการ, และนายเอกสิทธิ์ หนูนุกัถิ

3. ผู้ให้สัมภาษณ์ประกอบด้วย

- Mr.Kobayashi Hirofumi : Assistant Manager, International Policy Planning, Agricultural Policy Department, Central Union of Agricultural Cooperatives (JA Zenchu)

- Ms.Noriko Tanaka : Joint Senior Manager, WTO and FTA Office, International Policy Planning, Agricultural Policy Department, Central Union of Agricultural Cooperatives (JA Zenchu)

- Mr.Ishida Nobutaka : General Manager, Basic Study Division, Norinchukin Research Institute Co.,Ltd.

- Mr.Shimizu Tetsurou : Chief Research, , Basic Study Division, Norinchukin Research Institute Co.,Ltd.

- Mr.Ashikari Ikuo : General Manager, IDACA

- Mr.Fukamachi Shigeri : Managing Director, IDACA

- Mr.Abe Yukio, Manager, Training Department, IDACA

- Mr.Nakashima Toru : Deputy Manager, Training Department, IDACA

- Mr.Inoue Kazuhiro : เกษตรกร

- Mr.Wada Minoru : เกษตรกร

- Mr.Kojima Minoru : เกษตรกร

- Mr.Akisawa Yoshio : เกษตรกร

- Mr.Akisawa Masami : เกษตรกร

- Mr.Nagashima Katsumi : เกษตรกร

- Mr.Hiruta Masakazu : เกษตรกร

- Mr.Fujimaki Yoshiaki : เกษตรกร

- Mr.Kitami Nobuyuki : เกษตรกร

- Mr.Yoshida Kazuo : เกษตรกร

- Mr.Yoshikawa Kazuo : เกษตรกร

- Ms.Iwasaki Yuko : เกษตรกร

Research.....
Report.....

ข้อสังเกตต่อความร่วมมือภาคเกษตร ระหว่างไทยกับญี่ปุ่นภายใต้ JTEP

โดย ศิริพร วัชชวัลคุ *

1. ความคาดหวังของฝ่ายไทย

- ในประเด็นเรื่องหลักการของความร่วมมือ ฝ่ายไทยมีความเข้าใจว่า การเจรจาเรื่องความร่วมมือภาคเกษตรจะเป็นคนละส่วนกับเรื่องการค้าสินค้าที่เน้นในเรื่องการลดภาษี ทั้งไม่ใช่เรื่องที่สามารถจะถูกนำมาเจรจาทดแทนกันได้ หากแต่เป็นเรื่องที่ควรได้รับการเจรจาคู่ขนานกันไป เพื่อนำไปสู่ผลประโยชน์ร่วมกันของทั้งสองฝ่าย เพราะฝ่ายไทยมีความเชื่อว่า JTEPA ไม่ใช่เพียงแค่การสร้างเขตการค้าเสรีระหว่างไทยและญี่ปุ่น (Free Trade Area - FTA) ซึ่งเน้นในเรื่องการค้าเป็นหลักเท่านั้น แต่เป็นเรื่องของความสัมพันธ์ในลักษณะการเป็น “หุ้นส่วนทางเศรษฐกิจ” (Economic Partnership) มากกว่า

- สำหรับเป้าหมายไกลที่สุดของการทำความร่วมมือภาคเกษตรที่ฝ่ายไทยคาดหวังก็คือ การทำข้อตกลง Mutual Recognition (MRA) สำหรับสินค้าเกษตร เพื่อความสะดวกในการเข้าตลาดและโอกาสที่มากขึ้นของการเข้าตลาดสินค้าเกษตรของญี่ปุ่น (Market Access) แต่เนื่องจากทั้งสองประเด็นนี้เป็นเรื่องอ่อนไหวสำหรับญี่ปุ่น ฝ่ายไทยจึงหลีกเลี่ยงที่จะกล่าวถึงเรื่องนี้โดยตรง หากแต่พยายามผลักดันความร่วมมือภาคเกษตรในประเด็นเรื่องระบบความปลอดภัยด้านอาหารและสุขอนามัยด้านอาหาร (Food Safety) เพื่อที่จะยกระดับ

* อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์
ภาควิชาการระหว่างประเทศและการทูต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
และผู้ประสานงานโครงการ Japan Watch ของ สกว.

มาตรฐานคุณภาพสินค้าเกษตร และผลิตภัณฑ์อาหารของไทยให้ได้มาตรฐานสากลและได้มาตรฐานญี่ปุ่นด้วย ซึ่งถ้าฝ่ายไทยสามารถพัฒนาคุณภาพสินค้าไปได้ถึงระดับนั้นแล้ว ก็จะเป็นการเปิดทางไปสู่การทำข้อตกลง Mutual Recognition และการเข้าตลาดญี่ปุ่น (Market Access) ได้ตามมา

- ในเรื่องของกระบวนการดำเนินการของความร่วมมือภาคเกษตร โดยเฉพาะในประเด็นเรื่อง Food Safety นั้น ฝ่ายไทยมีความคาดหวังว่า ลักษณะของการดำเนินการน่าจะเป็นแบบ ODA plus หมายความว่า ความร่วมมือภาคเกษตรที่จะเกิดขึ้นภายใต้ JTEPA โดยหลักการแล้วควรเป็นความร่วมมือในรูปแบบใหม่ที่แตกต่างจากโครงการความร่วมมือหรือการรับความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาที่ไทยกับญี่ปุ่นเคยมีมาก่อนแล้ว ส่วนหน่วยงานที่จะรับผิดชอบในเรื่องนี้ อาจจะมีการตั้งหน่วยงานขึ้นมาใหม่เพื่อดูแลจัดการเรื่องนี้โดยเฉพาะทั้งฝ่ายไทยและฝ่ายญี่ปุ่น หรือจะดำเนินการภายใต้การดูแลของหน่วยงานเดิมที่มีอยู่ก็ได้ คือในกรณีของฝ่ายญี่ปุ่นเป็น JICA และฝ่ายไทยเป็นกรมวิเทศสหการ

- สำหรับกระบวนการดำเนินการของความร่วมมือภาคเกษตรในประเด็นเรื่อง Local to Local Linkage ฝ่ายไทยมีความคาดหวังว่ารูปแบบความร่วมมือจะเป็นลักษณะของการเป็นหุ้นส่วนที่เท่าเทียม ไม่ใช่ในลักษณะของการทำธุรกิจการเกษตรที่ฝ่ายญี่ปุ่นหวังแต่ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ฝ่ายไทยคาดหวังในเรื่องของการลงทุนทางด้านเกษตรร่วมกันโดยตรงระหว่างสหกรณ์การเกษตรของไทยกับของญี่ปุ่นหรือระหว่างเกษตรกรไทยกับเกษตรกรญี่ปุ่น ทั้งนี้โดยที่ฝ่ายไทยเป็นผู้ลงทุนในเรื่องที่ดิน แรงงาน และวัตถุดิบอื่นๆ ในขณะที่

ฝ่ายญี่ปุ่นจะเป็นผู้ลงทุนในเรื่องของเงินทุนและเทคโนโลยี และเกษตรกรไทยจะพัฒนาการผลิตสินค้าให้ได้ตามมาตรฐานของญี่ปุ่น ส่วนฝ่ายญี่ปุ่นต้องรับผิดชอบดูแลเรื่องการตลาดสำหรับสินค้าที่ผลิตออกมา ซึ่งถ้าเป็นสินค้าที่มีความอ่อนไหวสำหรับตลาดญี่ปุ่น ฝ่ายไทยก็ยินดีที่จะส่งออกสินค้าเหล่านั้นไปยังตลาดอื่นที่มีตลาดญี่ปุ่น

2. ความคาดหวังของฝ่ายญี่ปุ่น

- ในด้านหลักการแล้ว ฝ่ายญี่ปุ่นคาดหวังให้ฝ่ายไทยลดการกีดกันฝ่ายญี่ปุ่นในเรื่องการเปิดเสรีสินค้าเกษตรซึ่งเป็นสินค้าอ่อนไหวของญี่ปุ่น โดยการเน้นความร่วมมือภาคเกษตรแทน ฝ่ายญี่ปุ่นให้ความสำคัญแก่ประเด็นความร่วมมือภาคเกษตรมากกว่าการค้าสินค้าเกษตร โดยอ้างเหตุผลว่า ในการทำเขตการค้าเสรีที่เน้นเรื่องของการค้าสินค้าและการลดภาษีนั้น ในขณะที่การดำเนินการดังกล่าวจะก่อให้เกิดผลกระทบทางลบแก่เกษตรกรญี่ปุ่นแต่ก็ได้มีอะไรเป็นหลักประกันว่า อัตราภาษีที่ลดลงไปนั้นจะทำให้สินค้าเกษตรไทยขายได้มากขึ้นในตลาดญี่ปุ่น และแม้ว่าสินค้าเกษตรไทยจะขายได้มากขึ้น แต่ก็ไม่มีอะไรเป็นเครื่องยืนยันว่า ผลกำไรมันจะไปถึงมือของเกษตรกรไทยและทำให้พวกเขามีชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งหมายความว่า ในที่สุดแล้ว การทำเขตการค้าเสรีที่ให้ความสำคัญแก่เรื่องการค้าและการลดภาษีจะทำให้เกิดผลลัพธ์ทางลบแก่เกษตรกรทั้งสองฝ่าย ในขณะที่ความร่วมมือภาคเกษตรจะเป็นเรื่องที่เป็นประโยชน์แก่เกษตรกรของทั้งสองฝ่ายมากกว่า เพราะเกษตรกรญี่ปุ่นก็ไม่ต้องถูกกีดกันจากกระแสการเปิดเสรีทางการค้า ในขณะที่เกษตรกรไทยก็จะได้รับความช่วยเหลือจากญี่ปุ่นในรูปแบบต่างๆ

- ในเรื่องของเป้าหมายของความร่วมมือภาคเอกชนนั้น ฝ่ายญี่ปุ่นตระหนักดีว่า ฝ่ายไทยต้องการทำข้อตกลง Mutual Recognition และคาดหวังในเรื่อง Market Access และการพัฒนาระบบ Food Safety ก็จะเป็นช่องทางหนึ่งที่จะบรรลุเป้าหมายดังกล่าว ดังนั้นฝ่ายญี่ปุ่นจึงมีความระมัดระวังมากในการดำเนินการในเรื่องนี้ และพยายามให้ความสำคัญแก่เรื่อง Local to Local Linkage มากกว่า ยิ่งกว่านั้น เนื่องจากญี่ปุ่นกำลังเผชิญหน้ากับแรงกดดันในเรื่องการเปิดเสรีจากหลายประเทศ ทำให้ญี่ปุ่นตระหนักว่า มาตรการด้านภาษีจะไม่สามารถถูกนำมาใช้ต่อไปได้ในระยะยาว และมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีจะกลายเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการปกป้องตลาด ซึ่งระบบ Food Safety ก็เป็นมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีมาตรการหนึ่งที่ญี่ปุ่นคิดว่าอาจจะนำมาใช้ ดังนั้นญี่ปุ่นจึงมีความระมัดระวังในเรื่องความร่วมมือกับไทยในเรื่องนี้

- สำหรับกระบวนการหรือรูปแบบของความร่วมมือภาคเอกชนโดยเฉพาะในเรื่องการพัฒนาระบบ Food Safety นั้น ฝ่ายญี่ปุ่นเห็นว่าสามารถดำเนินการได้ภายใต้กรอบความร่วมมือเดิมที่มีอยู่แล้ว โดยไม่จำเป็นต้องมีการเพิ่มเติม ถือเป็นส่วนหนึ่งของ ODA ที่ญี่ปุ่นให้แก่ไทย (ไม่ใช่ ODA plus) และหน่วยงานที่จะดูแลในเรื่องนี้ก็จะ เป็นหน่วยงานเดิม คือ JICA เพราะมีความพร้อมอยู่แล้วทั้งในด้านบุคลากร เงินงบประมาณ และความเชี่ยวชาญในการบริหารจัดการโครงการนอกจากนั้น รูปแบบในการดำเนินโครงการ ฝ่ายญี่ปุ่นเห็นว่าน่า

จะเป็นลักษณะการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน

- ในส่วนของกระบวนการหรือรูปแบบของความร่วมมือภาคเอกชนในเรื่อง Local to Local Linkage ฝ่ายญี่ปุ่นจะให้ความสำคัญแก่เรื่องนี้มาก และมีท่าทีในการสนับสนุนอย่างแข็งขัน โดยเฉพาะในเรื่องของความร่วมมือโดยตรงระหว่างสหกรณ์การเกษตรทั้งสองฝ่าย หรือเกษตรกรทั้งสองฝ่าย ในรูปแบบของการฝึกอบรมหรือ Farm Stay แต่สำหรับเรื่องการลงทุนร่วมกันทางด้านการเกษตร ฝ่ายญี่ปุ่นให้ความเห็นว่า เนื่องจากยังไม่มีความชัดเจนจากฝ่ายไทย ดังนั้น ฝ่ายญี่ปุ่นจึงยังไม่เข้าใจในเรื่องนี้มากนัก และไม่สามารถให้ความเห็นหรือแนวทางที่ชัดเจนที่จะร่วมมือกันได้ แต่ฝ่ายญี่ปุ่นพร้อมที่จะพิจารณาเรื่องนี้อย่างจริงจังเมื่อมีความชัดเจนจากฝ่ายไทย

3. ผลลัพธ์ของความร่วมมือภาคเอกชนระหว่างไทยกับญี่ปุ่น

จากข้อมูลจะเห็นได้ว่า มีความคาดหวังที่ไม่ตรงกันระหว่างฝ่ายไทยกับฝ่ายญี่ปุ่นต่อเรื่องความร่วมมือภาคเอกชนของทั้งสองฝ่าย เนื่องจากทั้งสองฝ่ายมองประเด็นนี้จากจุดยืนและผลประโยชน์ของประเทศเป็นหลัก อย่างไรก็ตาม ในประเด็นที่มีความเห็นไม่ตรงกันนั้นก็สามารรถที่จะประนีประนอมกันได้ ถ้าได้มีการเจรจากันอย่างมีเหตุมีผลและจริงใจต่อกัน

Article.....

ญี่ปุ่นกับแนวคิด เรื่องความมั่นคงของมนุษย์*

โดย สุรเดช คล้องมงคล**

บทนำ

นับตั้งแต่สงครามเย็นได้สิ้นสุดลง กระแสโลกาภิวัตน์อันเป็นผลจากการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจได้ส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว ตลอดจนความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) ได้ส่งผลให้ประชาคมโลกพบกับการเปลี่ยนแปลงในหลายด้าน กล่าวคือ ประชาคมโลกมีการพึ่งพากัน (Interdependence) อย่างแนบแน่นมากขึ้น รวมทั้งยังส่งผลให้ประชาชนเป็นจำนวนมากสามารถสร้างความมั่งคั่งขึ้นมาได้ในเวลาอันสั้น อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่เกิดขึ้นในขณะเดียวกัน ได้แก่ ช่องว่างระหว่างชนชั้นทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและระดับชาติได้ทวีความรุนแรงมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากในทุกวันนี้ ประชาชนทั่วโลกจำนวนกว่า 1.3 พันล้านคนยังต้องดำรงชีพอยู่ด้วยรายได้ที่ต่ำกว่า 1 ดอลลาร์สหรัฐฯ ในขณะที่มนุษย์ สินค้า เงินทุน และข้อมูลข่าวสาร สามารถเดินทางและไหลเวียนไปได้อย่างรวดเร็ว สถานการณ์ดังกล่าว จึงเสมือนเป็นแรงผลักดันให้ประชาชนกลุ่มนี้ต้องตกอยู่ในวังวนแห่งความชั่วร้าย นั่นคือ กลุ่มคนเหล่านี้ถูกผลักดันให้ต้องอยู่ในแควดวงของธุรกิจที่ผิดกฎหมายทั้งหลาย เช่น การค้ามนุษย์ การค้าอาวุธ การค้ายาเสพติด รวมไปถึงเป็นสื่อในการแพร่เชื้ออันส่งผลให้เกิดโรคระบาด เป็นต้น

นอกจากนี้ กระแสโลกาภิวัตน์ยังได้ส่งผลให้เกิดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติมากมายจนร่อยหรอลงอย่างรวดเร็ว รวมทั้งก่อให้เกิดสภาวะโลกร้อน (Global Warming) และแม้ว่าการสิ้นสุดลงของสงครามเย็น จะเป็นที่คาดหวัง

* แปลและสรุปความจาก The Trust Fund For Human Security : For the "Human-centred" 21st Century

** นักวิจัยประจำโครงการสันติโมดริไทย-ญี่ปุ่น

ของประชาคมระหว่างประเทศว่าจะเป็นการสิ้นสุดลงของความขัดแย้งระหว่างมนุษยชาติ แต่กระนั้นก็กลับกลายเป็นว่ามันได้ก่อให้เกิดความขัดแย้งในระดับท้องถิ่น อันเป็นผลมาจากความแตกต่างระหว่าง ศาสนา วัฒนธรรม ชาติพันธุ์ และภาษา ซึ่งส่งผลให้เกิดการหลั่งไหลของคลื่นผู้อพยพที่ลี้ภัยจากสงคราม รวมทั้งเกิดประเด็นอันเกี่ยวเนื่องกับการต่อต้านการใช้กัมมันตภาพรังสี อาวุธพกขนาดเล็ก ซึ่งประเด็นปัญหาเหล่านี้มีความซับซ้อนและเชื่อมโยงกัน

เพื่อเป็นการแก้ปัญหาที่เป็นภัยคุกคามต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ในยุคโลกาภิวัตน์ดังที่ได้กล่าวไปแล้ว กรอบแนวคิดดั้งเดิมในเรื่อง “ความมั่นคงแห่งรัฐ” (State Security) จึงอาจไม่เพียงพอ เนื่องจากการแก้ปัญหาดังกล่าวจำเป็นต้องเป็นการมองและมุ่งเน้นวิธีการที่ให้ความสำคัญกับมนุษย์ (Human Perspective) มากขึ้น ดังนั้นคำตอบสุดท้ายของการแก้ปัญหาดังกล่าวน่าจะเป็นแนวคิดใหม่ที่รู้จักกันในนามว่า “ความมั่นคงของมนุษย์” (Human Security)

สำหรับแนวคิดเรื่อง “ความมั่นคงของมนุษย์” มีวัตถุประสงค์สำคัญ คือ เพื่อปกป้องมนุษย์ให้พ้นจากภัยคุกคามที่อาจจะส่งผลให้เกิดอันตรายต่อชีวิตความเป็นอยู่และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ โดยมีแนวทางในการดำเนินงานที่สำคัญ คือ การยกระดับคุณภาพชีวิตของมนุษย์ โดยบูรณาการและสร้างรูปแบบการพัฒนาที่เน้นมนุษย์เป็นศูนย์กลาง รวมทั้งให้ความเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์โดยไม่คำนึงถึงสัญชาติ เชื้อชาติ เพศ หรือบุคลิกภาพอื่นๆ และเพื่อเป็นการตอบสนองต่อความท้าทายจากกระแสโลกาภิวัตน์ที่ได้ส่งผลให้โลกเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมาย ภาครัฐ องค์กรระหว่างประเทศ และภาคประชาสังคม จึงจำเป็นต้องร่วมมือกันเพื่อเสริมสร้างสังคมที่สามารถถัก

ระดับคุณภาพชีวิตของมนุษย์ ซึ่งถือได้ว่าเป็นเป้าหมายที่สำคัญที่สุดของแนวคิดเรื่องความมั่นคงของมนุษย์

แนวความคิดเรื่องความมั่นคงของมนุษย์ในประชาคมระหว่างประเทศ (Human Security in International Community)

คำว่า “ความมั่นคงของมนุษย์” ได้ถูกกล่าวถึงเป็นครั้งแรกในรายงานการพัฒนามนุษย์ 1994 (Human Development Report 1994) ซึ่งจัดทำขึ้นโดยโครงการการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Programme) โดยในรายงานดังกล่าวได้ให้คำนิยาม “ความมั่นคงของมนุษย์” ไว้ว่า “เป็นการช่วยเหลือมนุษย์ให้หลุดพ้นจากความหวาดหวั่น การถูกข่มเหงรังแก การแพร่ระบาดของเชื้อโรค โรคระบาดและโรคเรื้อรังต่างๆ รวมทั้งปกป้องมนุษย์จากการกีดกันหรือแบ่งแยกจากผู้อื่น”

ต่อมา ในโอกาสแห่งการเปลี่ยนแปลงสหัสวรรษ รายงานฉบับปี 2000 ยังได้เน้นการให้ความสำคัญในด้านการดำรงชีวิตและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เพิ่มเติมในบริบทของการพัฒนาแนวคิดดังกล่าวอีกด้วย โดยนายโคฟี อันนัน ได้นำเสนอรายงานดังกล่าวในระหว่างการประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ รอบสหัสวรรษ ด้วยใจความสำคัญว่า “ปราศจากซึ่งความหวาดกลัว ปราศจากซึ่งความขาดแคลน” (Freedom from Fear, Freedom from Want) รวมทั้งได้เน้นย้ำถึงความจำเป็นที่จะต้องต่อสู้กับภัยคุกคามใดๆก็ตามที่จะส่งผลต่อความมั่นคงของมนุษย์

ในโอกาสเดียวกันนี้ นายโยชิโร โมริ (Yoshiro Mori) นายกรัฐมนตรีของญี่ปุ่นได้ประกาศว่า “ญี่ปุ่นจะสนับสนุนแนวคิดความมั่นคงของมนุษย์เสมือน

เป็นเสาหลักหนึ่งในนโยบายต่างประเทศของญี่ปุ่น” รวมทั้งยังได้เรียกร้องให้มีการจัดตั้งหน่วยงานระหว่างประเทศ ขึ้นเพื่อทำหน้าที่เกี่ยวกับความมั่นคงของมนุษย์ที่นับวันจะทวีความสำคัญมากขึ้น

ต่อมาเมื่อเดือนมกราคม 2001 ในระหว่าง การเดินทางเยือนประเทศญี่ปุ่น นายโคฟี อันนัน ได้ตอบรับข้อเสนอของรัฐบาลญี่ปุ่นโดยได้จัดตั้ง คณะกรรมาธิการว่าด้วยกิจการด้านความมั่นคงของมนุษย์ (Commision on Human Security) ขึ้น ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกผู้ทรงคุณวุฒิ 12 ท่าน อันรวมไปถึง นายสุรินทร์ พิศสุวรรณ อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของไทยด้วย โดยมีผู้ดำรงตำแหน่งประธานร่วมกัน 2 ท่าน คือ

1. นางซาดาโกะ โอเงะตะ (Sadako Ogata) ซึ่งกำลังดำรงตำแหน่งประธานองค์การความร่วมมือระหว่างประเทศของญี่ปุ่น (JICA-Japan International Cooperation Agency) ในขณะนั้น และในอดีต เคยดำรงตำแหน่งข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งองค์การสหประชาชาติ (former UN High Commisioner for Refugees-UNHCR) ด้วย

2. นายอมาร์ตยา เซน (Amartya Sen) อาจารย์แห่งทรินิตีคอลลิจ (Trinity College, Cambridge)

สำหรับคณะกรรมาธิการชุดดังกล่าวนี้ ได้ถูกมอบหมายให้พัฒนาแนวคิดเรื่องความมั่นคงของมนุษย์ รวมทั้งเสนอแนะแนวทางในการสร้างความร่วมมือจากประชาคมระหว่างประเทศ และภายหลังจากที่ได้มีการประชุมร่วมกันของคณะกรรมาธิการรวม 5 ครั้ง ตลอดจนมีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอีกหลายครั้งตามสถานที่ต่างๆทั่วโลก รวมทั้งมีการวิจัยอีกจำนวนนับครั้งไม่ถ้วน รายงานฉบับสมบูรณ์จึงถูกสร้างขึ้นและนำเสนอต่อนายอันนันในปี 2003

รายงานฉบับสมบูรณ์ได้นับย้ำถึงความจำเป็นในการดำเนินการอย่างรอบด้านและบูรณาการของประชาคมระหว่างประเทศเพื่อแก้ปัญหาอันเป็นภัยคุกคามต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงแนวคิด (Paradigm Shift) ในเรื่องความมั่นคง ที่แต่เดิมมีทัศนคติและความหมายแคบอยู่แต่เพียงเรื่องความมั่นคงแห่งรัฐไปสู่การให้ความสนใจแก่มนุษย์มากขึ้น

นอกจากนี้ ในรายงานฉบับดังกล่าวนี้ยังได้ให้นิยามของ “ความมั่นคงของมนุษย์” (Human Security) ไว้ว่า “เพื่อเป็นการปกป้องแก่นแท้ในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ในวิถีทางซึ่งเป็นการยกระดับเสรีภาพและคุณภาพชีวิตของมนุษย์” (To protect the vital core of all human lives in ways that enhance freedom and fulfillment) รวมทั้งได้เสนอแนะนโยบายอันเกี่ยวข้องกับความมั่นคงของมนุษย์ไว้ 10 ประการ คือ

1. ปกป้องมนุษย์จากความขัดแย้งรุนแรงใดๆ
2. ปกป้องมนุษย์จากการแพร่กระจายของอาวุธสงคราม
3. เสริมสร้างความปลอดภัยของมนุษย์ว่าด้วยการย้ายถิ่นที่อยู่
4. ก่อตั้งกองทุนเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของมนุษย์ภายหลังความขัดแย้งสิ้นสุดลง (Human Security Transition Funds)
5. ส่งเสริมระบบการค้าที่เป็นธรรมและระบบเศรษฐกิจแบบตลาด อันเอื้อประโยชน์แก่คนยากจน
6. ดำเนินการเพื่อยกระดับมาตรฐานการครองชีพให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานทั่วโลก
7. ดำเนินการสร้างหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าเพื่อให้สาธารณสุขมูลฐานเป็นไปอย่างทั่วถึง

8. พัฒนาระบบว่าด้วยสิทธิบัตรที่มีประสิทธิภาพ และเป็นธรรมอย่างทั่วถึง

9. เพิ่มพูนพลังอำนาจทางปัญญาแก่มนุษย์ ด้วยการสร้างระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็นไปอย่างทั่วถึง

10. สร้างความเข้าใจในความจำเป็นที่แตกต่างกันระหว่างมนุษย์ ในขณะที่ให้ความเคารพซึ่งเสรีภาพของปัจเจกชนอันมีเอกลักษณ์และความแตกต่างกัน

ต่อมาภายหลังจากที่รายงานได้ถูกนำเสนอ คณะกรรมการที่ปรึกษาของกิจการว่าด้วยความมั่นคงของมนุษย์ซึ่งประกอบด้วยสมาชิก 8 ท่านจึงได้ถูกก่อตั้งขึ้นในปลายปีเดียวกันโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดการดำเนินการตามข้อเสนอแนะของรายงาน รวมทั้งเป็นการให้คำแนะนำแก่เลขาธิการแห่งองค์การสหประชาชาติ (UN Secretary-general) ในการจัดการกองทุนเพื่อความมั่นคงของมนุษย์ (The Trust Fund for Human Security) โดยประธานของคณะกรรมการฯ ชุดดังกล่าว คือ นางซาดาโกะ โองะตะ ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งประธานคณะกรรมการว่าด้วยกิจการด้านความมั่นคงของมนุษย์ นอกจากนี้สมาชิกของคณะกรรมการที่ปรึกษาบางส่วนก็เคยดำรงตำแหน่งกรรมการว่าด้วยกิจการด้านความมั่นคงของมนุษย์เช่นกัน

และไม่ใช่เพียงแต่ความเคลื่อนไหวในองค์การสหประชาชาติเท่านั้น แต่แนวคิดเรื่องความมั่นคงของมนุษย์ ได้กลายเป็นประเด็นที่ทวีความสำคัญมากขึ้นในระดับโลก ดังจะเห็นได้จากการเป็นส่วนหนึ่งของหัวข้อในการอภิปรายในการประชุมสุดยอดผู้นำที่สำคัญต่างๆ เช่น G-8 Evian Summit, APEC Meeting เป็นต้น นอกจากนี้ประเทศต่างๆ รวมถึงองค์การระหว่างประเทศ

ต่างๆก็ได้มีการดำเนินกิจกรรมอันเกี่ยวเนื่องกับความมั่นคงของมนุษย์มากขึ้น เช่น โครงข่ายความมั่นคงของมนุษย์ (Human Security Network) ซึ่งได้ถูกจัดตั้งขึ้นในปี 1999 โดยประเทศแคนาดา และนอร์เวย์ เป็นต้น เหล่านี้คือความพยายามของทุกฝ่ายในประชาคมโลกที่มุ่งหวังจะยกระดับและพัฒนาแนวความคิดเรื่องความมั่นคงของมนุษย์

ประเทศญี่ปุ่นกับแนวคิดเรื่องความมั่นคงของมนุษย์ (Japan with Human Security)

การส่งเสริมความมั่นคงของมนุษย์ อันหมายถึง การกำจัดภัยคุกคามใดๆที่อาจส่งผลให้ความมั่นคงของมนุษย์ลดต่ำลงให้หมดไปนั้น ได้กลายเป็นประเด็นที่ทวีความสำคัญมากขึ้นท่ามกลางความเห็นพ้องต้องกันของประชาคมระหว่างประเทศที่เล็งเห็นว่า แนวคิดเรื่องความมั่นคงของมนุษย์ สามารถพัฒนาเป็นแนวคิดเพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศในศตวรรษที่ 21 นั้น ญี่ปุ่นซึ่งเป็นประเทศหนึ่งในประชาคมระหว่างประเทศที่สนับสนุนแนวความคิดดังกล่าว ได้รณรงค์ให้ศตวรรษที่ 21 นี้เป็นศตวรรษที่เน้นมนุษย์เป็นศูนย์กลาง (Human-Centred Century)

โดยบทบาทอันสำคัญของญี่ปุ่นในการส่งเสริมแนวคิดเรื่องความมั่นคงของมนุษย์ปรากฏเป็นครั้งแรกระหว่างการสัมมนาในหัวข้อ “วิสัยทัศน์เพื่อการสร้างทวีปเอเชียในอนาคต” (Intellectual Dialogue on Building Asia's Tomorrow) เมื่อเดือนธันวาคม 1998 รวมทั้งการแสดงสุนทรพจน์ที่กรุงฮานอย ประเทศเวียดนามระหว่างการสัมมนาในหัวข้อ “เพื่อการสร้างสรรค์อนาคตที่สดใสของทวีปเอเชีย” (Toward the Creation of a Bright Future of Asia) ของนายเคอิโซ โอบุชิ (Keizo Obuchi) นายกรัฐมนตรีญี่ปุ่น ที่

ได้แสดงวิสัยทัศน์อันเกี่ยวกับกับความมั่นคงของมนุษย์ รวมทั้งได้วางกรอบแนวคิดดังกล่าวไว้ในแนวนโยบายต่างประเทศของญี่ปุ่นอย่างชัดเจน นอกจากนี้ นายโอบุชิยังได้เสนอที่จะบริจาคเงินทุนจำนวนหนึ่งเพื่อสมทบทุนในการจัดตั้งกองทุนเพื่อความมั่นคงของมนุษย์ (The Trust Fund for Human Security) ซึ่งดำเนินการโดยองค์การสหประชาชาติอีกด้วย

ในโอกาสต่อมา นายโยชิโร โมริ (Yoshiro Mori) นายกรัฐมนตรีญี่ปุ่น ยังได้กล่าวสุนทรพจน์ในระหว่างการประชุมสมัชชาแห่งสหประชาชาติรอบสหัสวรรษ เมื่อเดือนกันยายน 2000 ซึ่งมีใจความตอนหนึ่งที่ได้ตอกย้ำถึงจุดยืนของประเทศญี่ปุ่นอีกครั้งว่า “ญี่ปุ่นจะให้การสนับสนุนแก่แนวคิดความมั่นคงของมนุษย์เสมือนเป็นเสาหลักหนึ่งในแนวนโยบายต่างประเทศของญี่ปุ่น” รวมทั้งยังได้เรียกร้องให้มีการจัดตั้งหน่วยงานระหว่างประเทศขึ้น

เพื่อทำหน้าที่เกี่ยวกับความมั่นคงของมนุษย์ที่นับวันจะทวีความสำคัญมากขึ้น ดังที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น

กองทุนเพื่อความมั่นคงของมนุษย์แห่งสหประชาชาติคืออะไร??

กองทุนเพื่อความมั่นคงของมนุษย์แห่งสหประชาชาติเป็นกองทุนที่ตั้งขึ้นตามความตกลงระหว่างสำนักงานเลขาธิการแห่งองค์การสหประชาชาติและรัฐบาลญี่ปุ่น เพื่อเป็นการแปลงแนวคิดเรื่องความมั่นคงของมนุษย์ไปสู่การปฏิบัติ โดยมีแนวทาง คือ การให้ความสนับสนุนทางการเงินแก่โครงการที่มีวัตถุประสงค์ในการต่อสู้กับภัยคุกคามต่างๆ อันส่งผลต่อการดำเนินชีวิตและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เช่น ปัญหาความยากจน การเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อม ความขัดแย้ง กับระเบิด ปัญหาผู้ลี้ภัย ยาเสพติด และโรคระบาด เป็นต้น ซึ่งหน่วยงานที่สามารถจะขอความช่วยเหลือ

ยอดการสมทบทุนรวมทั้งหมดในแต่ละปีของรัฐบาลญี่ปุ่น ต่อกองทุนกองทุนเพื่อความมั่นคงของมนุษย์แห่งสหประชาชาติ

1999	<ul style="list-style-type: none"> - สมทบทุนในการจัดตั้งกองทุนเพื่อความมั่นคงของมนุษย์แห่งสหประชาชาติ ประมาณ 500 ล้านดอลลาร์ (ประมาณ 4.63 ล้านเหรียญสหรัฐ) - สมทบทุนอีกประมาณ 6.6 พันล้านเยน (ประมาณ 55.05 ล้านเหรียญสหรัฐ) เพื่อใช้ในการบูรณะพื้นที่ฟูโกะไซโวะ รวมทั้งเพื่อช่วยเหลือในการส่งผู้ลี้ภัยกลับสู่ถิ่นฐานและบูรณะพื้นที่มอร์เตอร์ตะวันออก
2000	<ul style="list-style-type: none"> - สมทบทุนเพิ่มอีกประมาณ 2.5 พันล้านเยน (ประมาณ 23.81 ล้านเหรียญสหรัฐ) - สมทบทุนเพิ่มอีกประมาณ 1.5 พันล้านเยน (ประมาณ 14.48 ล้านเหรียญสหรัฐ)
2001	<ul style="list-style-type: none"> - สมทบทุนเพิ่มอีกประมาณ 7.7 พันล้านเยน (ประมาณ 72.16 ล้านเหรียญสหรัฐ)
2002	<ul style="list-style-type: none"> - สมทบทุนเพิ่มอีกประมาณ 4.0 พันล้านเยน (ประมาณ 32.79 ล้านเหรียญสหรัฐ)
2003	<ul style="list-style-type: none"> - ให้เงินช่วยแก่โครงการระดับรากหญ้าอีกประมาณ 15 พันล้านเยน (ประมาณ 70 ล้านเหรียญสหรัฐ)

เหลือจากกองทุนได้ต้องเป็นหน่วยงานขององค์การสหประชาชาติเท่านั้น

ญี่ปุ่นได้มีบทบาทที่สำคัญยิ่งในกองทุนฯ ดังกล่าวนี้นี้ เนื่องจากเป็นประเทศที่ได้บริจาคเงินเพื่อสมทบทุนในการจัดตั้งกองทุนฯ รวมทั้งได้บริจาคเงินเพื่อสมทบทุนอย่างต่อเนื่องในแต่ละปี จนกระทั่งกองทุนฯ นี้กลายเป็นกองทุนที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในบรรดากองทุนทั้งหมดซึ่งก่อตั้งโดยสหประชาชาติ และต่อมาในปี 2003 กองทุนฯ ดังกล่าวได้ถูกเปลี่ยนชื่อเป็น “โครงการความช่วยเหลือเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของมนุษย์ในระดับรากหญ้า” (Grant Assistance for Grassroots Human Security Projects)

นอกจากนี้ นับตั้งแต่ปี 2000 เป็นต้นมา กระทรวงการต่างประเทศของญี่ปุ่นยังได้จัดการ

ประชุมสัมมนาซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องความมั่นคงของมนุษย์โดยเฉพาะขึ้นเพื่อเสริมสร้าง ความเข้าใจและตระหนักในความสำคัญของแนวคิดดังกล่าวสู่สาธารณชน รวมทั้งเพื่อเป็นการแสวงหา บทสรุปเชิงนโยบายอันเป็นการนำไปสู่แนวทางที่จะจัดการกับปัญหาอันเป็นภัยคุกคามต่อมนุษย์ ตลอดจน จนวนิธีการอันจะเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของมนุษย์อีกหลายครั้ง โดยการสัมมนาทุกครั้งได้รับความสนใจเป็นอย่างสูงดังจะเห็นได้จากผู้เข้าร่วม การประชุมที่ประกอบด้วยหลายฝ่ายในประชาคมระหว่างประเทศ เช่น คณะกรรมาธิการว่าด้วยกิจการด้านความมั่นคงของมนุษย์แห่งสหประชาชาติ องค์การระหว่างประเทศ ผู้แทนจากรัฐบาล องค์กรเอกชน (NGOs) สถาบันการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ และนักวิชาการต่างๆ เป็นต้น

การประชุมสัมมนาซึ่งมีวัตถุประสงค์เรื่องความมั่นคงของมนุษย์ ภายใต้การจัดการของกระทรวงการต่างประเทศของญี่ปุ่น

- International Symposia on Human Security, July 2000
- International Symposia “Human Security and Terrorism” , December 2001
- International Symposia “Human Security-Its Role in an Era of Various Threats to the International Community”, February 2003

และไม่เพียงแต่ ญี่ปุ่นจะเป็นประเทศที่ให้การสมทบทุนแก่กองทุนฯ รวมถึงจัดกิจกรรมต่างๆ อย่างต่อเนื่องเท่านั้น ญี่ปุ่นยังได้สนับสนุนกิจกรรมของคณะกรรมาธิการว่าด้วยกิจการด้านความมั่นคงของมนุษย์และคณะกรรมการที่ปรึกษาในกิจการว่าด้วยความมั่นคงของมนุษย์แห่งสหประชาชาติซึ่งถูกจัดตั้งขึ้นในปี 2001 และ 2003 ตามลำดับด้วย

ยิ่งไปกว่านั้น นโยบายการให้ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนา (ODA) ยังได้มีการแก้ไขกฎบัตรในเดือนสิงหาคม 2003 ซึ่งเป็นปรับปรุงเป็นครั้งแรกในรอบ 11 ปี โดยได้มีการนำแนวคิดเรื่องความมั่นคงของมนุษย์เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของกฎบัตรใหม่ อันเป็นการสะท้อนถึงความมุ่งมั่นในหลักการดังกล่าวของญี่ปุ่นอีกด้วย

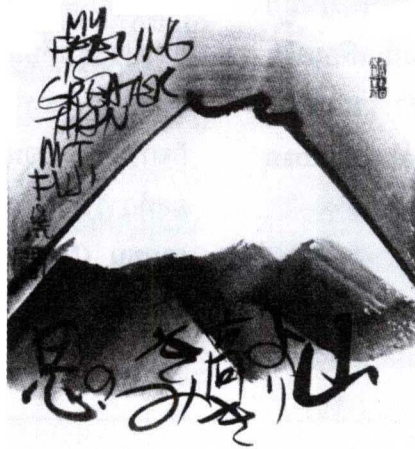

Know.....
more.....
about.....
Japan.....

นานาคำถาม ตามรอย **ตะวัน**

โดย ภาณุมาศ รักชาติยิ่งชีพ

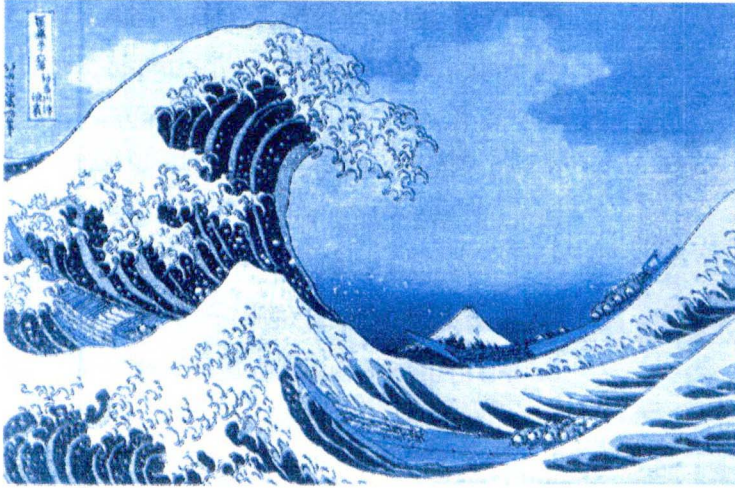

Q : ธรรมชาติและภูมิอากาศของประเทศญี่ปุ่นเป็นเช่นไร???

A : ญี่ปุ่นเป็นประเทศหมู่เกาะที่ตั้งอยู่ทางตะวันออกของภาคพื้นทวีปเอเชีย ประกอบด้วยเกาะแก่งน้อยใหญ่กว่า 3,000 เกาะที่วางตัวแผ่ยาวจากเหนือจรดใต้ โดยมีเกาะ

ขนาดใหญ่ 4 เกาะ คือ ฮอกไกโด ฮอนชู ชิโกกุ และคีวชู พื้นที่ด้านเหนือของญี่ปุ่นมีอาณาบริเวณจรดหมู่เกาะแซคคารินและไซบีเรียของรัสเซีย ด้านตะวันตกมีอาณาบริเวณจรดคาบสมุทรเกาหลีและจีน มีพื้นที่โดยรวมประมาณ 378,000 ตารางกิโลเมตร หรืออาจกล่าวได้ว่ามีพื้นที่เพียง 1 ใน 25 เท่าของสหรัฐฯ (หรือใหญ่เกือบเท่ากับมลรัฐแคลิฟอร์เนีย) , 1 ใน 20 ของออสเตรเลีย และใหญ่เป็น 1.5 เท่าของประเทศสหราชอาณาจักร โดยพื้นที่ของประเทศญี่ปุ่นนั้น กว้างร้อยละ 70 เป็นพื้นที่ภูเขา ส่วนพื้นที่ที่เหลือเป็นพื้นที่ราบและอ่าว และเนื่องจากญี่ปุ่นถูกล้อมรอบด้วยทะเล กระแสน้ำอุ่นและกระแสน้ำเย็นต่างๆที่ไหลเวียนอยู่ในทะเลจึงสรรสร้างสิ่งแวดล้อมที่หลากหลายแก่ทะเลรอบประเทศญี่ปุ่นซึ่งส่งผลให้ทะเลรอบเกาะญี่ปุ่นมีความอุดมสมบูรณ์ของสิ่งมีชีวิตใต้ท้องทะเลมาก

เทือกเขาส่วนใหญ่ในญี่ปุ่นนั้นวางตัวในแนวเหนือ-ใต้ของหมู่เกาะญี่ปุ่น จนแลดูเสมือนเป็นกระดูกสันหลังขนาดมหึมา โดยมากมักจะถูกปกคลุมไปด้วยป่าเขียวขจี อย่างไรก็ตามเป็นข้อยกเว้นสำหรับเขตตอนกลางของเกาะฮอนชู เกาะใหญ่ที่สุดในหมู่เกาะญี่ปุ่นซึ่งเป็นที่ตั้งของแนวเทือกเขาที่สูงที่สุดของญี่ปุ่นที่สูงกว่า 3,000 เมตร (9,800 ฟุต) อันถูกปกคลุมด้วยหิมะตลอดทั้งปีจนถูกขนานนามว่า “เทือกเขาแอลป์แห่งญี่ปุ่น” (Japan Alps) และยอดเขาฟูจิ ที่มีความสูงถึง

ภูเขาฟูจิเบื้องหลังถูกคลื่น (Mount Fuji Beyond Waves) โดยคัทสึชิกะ โฮกุไซ (Katsushika Hokusai ค.ศ. 1760-1849)

3,776 เมตรเหนือระดับน้ำทะเลปานกลาง (12,390 ฟิต) ซึ่งถือได้ว่าเป็นยอดเขาที่สูงที่สุดในประเทศญี่ปุ่นที่ตั้งอยู่ในเขตนี้ โดยยอดเขาอื่นๆส่วนใหญ่ในญี่ปุ่นมักจะมี ความสูงไม่เกิน 2,000 เมตร และสำหรับพื้นที่ราบนั้น ส่วนใหญ่มีขนาดเล็ก แม่น้ำส่วนใหญ่จึงเป็น สายน้ำสั้นๆ

สำหรับภูมิอากาศในประเทศญี่ปุ่นนั้นเนื่องจาก ลักษณะทางภูมิศาสตร์ของประเทศญี่ปุ่นที่ตั้งอยู่ในเขต อบอุ่นค่อนข้างไปทางเขตกึ่งหนาว รวมทั้งได้รับอิทธิพลของลม มรสุมตะวันตกเฉียงใต้ที่พัดมาจากมหาสมุทรแปซิฟิก ในช่วงฤดูร้อน และลมมรสุมตะวันตกเฉียงเหนือที่ พัดมาจากภาคพื้นทวีปในฤดูหนาว ส่งผลให้ญี่ปุ่นมี 4 ฤดูกาลในแต่ละปี กล่าวคือ ในช่วงเดือนเมษายนซึ่งเป็น ช่วงเวลาแห่งการเริ่มต้นชีวิตใหม่ของชาวญี่ปุ่น จบจนถึงเดือนกรกฎาคมอันเป็นช่วงเวลาแห่งฤดู ใบไม้ผลิ ประเทศญี่ปุ่นจะมีสภาพอากาศอบอุ่น และไม่มี ความแปรปรวนของธรรมชาติใดๆ อย่างไรก็ตามในช่วงกลางเดือนมิถุนายนจะมีฝนตกอย่างต่อเนื่อง ประมาณหนึ่งเดือน หลังจากนั้นประเทศญี่ปุ่นจะ เริ่มเข้าสู่ฤดูร้อนซึ่งมีแสงแดดแรงกล้า ความร้อน และความชื้นของอากาศทำให้ชาวญี่ปุ่นต้องใช้เครื่อง ปรับอากาศเป็นครั้งแรกในรอบปี และในช่วงปลายของ ฤดูร้อนต่อเนื่องถึงช่วงต้นของฤดูใบไม้ร่วง พายุไต้ฝุ่น

หลายลูกพัดจากมหาสมุทรแปซิฟิกเข้าสู่ ประเทศญี่ปุ่น โดยเฉพาะทางตอนใต้ของ ประเทศ ส่งผลให้มีฝนตกอย่างต่อเนื่อง อีกครั้ง และภายหลังฝนในช่วงต้นของ ฤดูใบไม้ร่วงได้สร้างซาหลงไป วันฟ้าใส ของฤดูใบไม้ร่วงก็กลับมาทำให้จิตใจของ ชาวญี่ปุ่นพลอดปรองเพื่อเตรียมรับมือกับ ฤดูหนาวอันแสนหฤโหดที่กำลังมาเยือน อีกครั้ง

เราอาจกล่าวได้ว่าฤดูกาลที่สวยงาม ที่สุดของญี่ปุ่น คือ ฤดูใบไม้ผลิ ซึ่งดอก ซากุระและไม้ดอกนานาพันธุ์จะบานสะพรั่ง รวมทั้งฤดูใบไม้ร่วง ที่ดอกไม้หลากสีสลับร่วงหล่น ไปรยปราย ชาวญี่ปุ่นจะสามารถสนุกสนานกับ สัญญาณแห่งการเปลี่ยนแปลงของฤดูกาลที่สวยงาม เหล่านี้ได้จากรายงานการพยากรณ์อากาศ ตลอด จนถึงแผนที่เฉพาะซึ่งแสดงถึงเขตที่ดอกซากุระกำลัง บานหรือเขตที่ใบไม้ร่วงที่สวยงามที่สุด

และเนื่องจากประเทศญี่ปุ่นประกอบด้วยหมู่ เกาะที่ทอดยาวตั้งแต่เหนือจรดใต้ ทำให้ภูมิอากาศของ ส่วนเหนือสุดของประเทศและใต้สุด มีความแตกต่างกันอย่างเหลือเชื่อ โดยเราอาจจะเดินทางไปเล่นสกีที่ ฮอกไกโดได้ ในขณะที่เดียวกันเพื่อนของเราอีกกลุ่มหนึ่ง อาจจะเลือกไปอาบแดดอยู่ที่โอกินาวาได้ในวันเดียวกัน

สำหรับอุณหภูมิเฉลี่ยของกรุงโตเกียวซึ่งถือได้ว่า อยู่ในตอนกลางของประเทศจะอยู่ที่ประมาณ 15.3 องศา เซลเซียส ขณะที่อุณหภูมิเฉลี่ยในทางตอนเหนือและ ตอนใต้สุดของประเทศที่อยู่ห่างกันประมาณ 3,000 กิโลเมตรจะอยู่ที่ 6 และ 22 องศาเซลเซียสตามลำดับ

โดยในพื้นที่ตอนเหนือเส้นละติจูด 25 องศาเหนือ หรือพื้นที่เกาะฮอกไกโดซึ่งเป็นเกาะใหญ่ทางตอนเหนือ ของประเทศ มีอุณหภูมิเฉลี่ยในช่วงเดือนที่หนาวที่สุดใน ฤดูหนาวประมาณต่ำกว่า -6 องศาเซลเซียส และ ในพื้นที่ราบตอนในของเกาะ บริเวณรอบๆเมืองโออิวาโระ

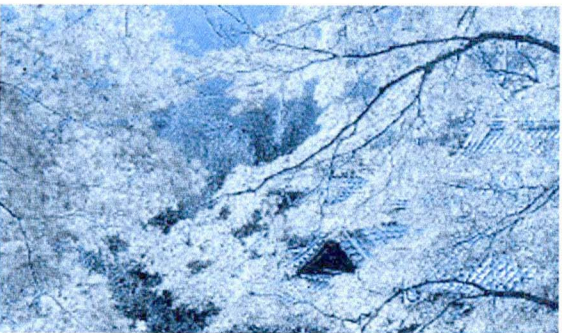
1

2

3

4

ฤดูทั้ง 4 ในญี่ปุ่น (ตั้งแต่รูปบนสุด) :

- (1) ดอกซากุระ ในฤดูใบไม้ผลิ มีภูเขาฟูจิเป็นฉากหลัง
- (2) ทักษณียภาพของหุบเขาคามิโกชิ
ในเกาะฮอนชูตอนกลางในฤดูร้อน
- (3) ภูเขาอาซามะ ในเกาะฮอนชูตอนกลางในฤดูหนาว
- (4) วัดดอนโซจิที่เมืองโตเกียวในฤดูใบไม้ร่วง

(Obihiro) และอาซาฮิกาวา (Asahikawa) ยิ่งทวีความหนาวเย็นมากขึ้น โดยอุณหภูมิเฉลี่ยจะอยู่ต่ำกว่า -30 องศาเซลเซียส อุณหภูมิต่ำสุดเท่าที่เคยมีการบันทึกมาในประเทศญี่ปุ่นอยู่ที่เมืองอาซาฮิกาวา เมื่อเดือนมกราคม ปี 1902 วัดได้ต่ำถึง -41 องศาเซลเซียส สำหรับในเขตพื้นที่ทางภาคใต้ของประเทศนั้น

เป็นเขตสภาพภูมิอากาศกึ่งเขตร้อน (Sub-Tropical) มีสภาพอากาศที่ร้อนชื้นต่อเนื่องเกือบตลอดทั้งปี ที่เมืองนาฮา (Naha) ซึ่งเป็นเมืองหลวงของจังหวัดโอกินาวา (Okinawa) อุณหภูมิเฉลี่ยทั้งปีอยู่ที่ประมาณ 22.6 องศาเซลเซียส โดยในช่วงเดือนที่หนาวที่สุดในฤดูหนาว อุณหภูมิเฉลี่ยต่ำเพียงประมาณ 13.6 องศาเซลเซียส และในช่วงเดือนที่ร้อนที่สุดในฤดูร้อน อุณหภูมิเฉลี่ยสูงประมาณ 32.2 องศาเซลเซียสเท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากเกาะโอกินาวามีขนาดเล็ก ทำให้อิทธิพลจากมหาสมุทรช่วยลดไอความร้อนที่เกิดขึ้นในช่วงฤดูร้อนสำหรับอุณหภูมิสูงสุดเท่าที่เคยมีการบันทึกมาในประเทศญี่ปุ่นอยู่ที่เมืองโตเกียวและบริเวณรอบๆ โดยอุณหภูมิจะสูงเกือบ 40 องศาเซลเซียสอยู่บ่อยครั้ง

สิ่งที่น่าสนใจเกี่ยวกับลักษณะทางธรรมชาติของประเทศญี่ปุ่นอีกประการ คือ ลักษณะของฤดูกาลในแต่ละภูมิภาคที่อยู่ติดทะเลญี่ปุ่นและมหาสมุทรแปซิฟิกมีความแตกต่างกันอย่างมาก (เนื่องจากอิทธิพลของแนวเทือกเขาที่วางตัวในแนวเหนือ-ใต้คล้ายกระดูกสันหลังได้แยกสภาพภูมิอากาศในส่วนตะวันตกและตะวันออกของประเทศออกจากกัน) เช่น ในฤดูหนาวที่มีลมมรสุมตะวันตกเฉียงเหนือพัดมาจากภาคพื้นทวีปลมดังกล่าวจะนำหิมะมายังภาคตะวันตกซึ่งติดกับทะเลญี่ปุ่น ขณะที่พื้นที่ใต้ลม คือ ภาคตะวันออกซึ่งตั้งอยู่ติดกับมหาสมุทรแปซิฟิกนั้น จะมีภูมิอากาศหนาวแบบแห้งๆ หรือกล่าวได้ว่าเป็นฤดูหนาวที่ปราศจากหิมะ

ขณะที่ในฤดูร้อนนั้น พื้นที่ครึ่งหนึ่งของประเทศทางส่วนใต้มีลักษณะภูมิอากาศร้อนชื้นใกล้เคียงกับภูมิอากาศของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

โดยหมู่เกาะทางใต้ เช่น โอกินาวา จะมีลักษณะภูมิอากาศแบบประเทศในเขตร้อน รวมทั้งมีฤดูร้อน 9 เดือนต่อปีเลยทีเดียว

สำหรับปริมาณฝนนั้น ญี่ปุ่นมีปริมาณฝนตกเฉลี่ย 1,600-1,700 มิลลิเมตรต่อปี โดยจะมีฝนตกมากในช่วงกลางฤดูใบไม้ผลิ เรื่อยมาจนถึงช่วงปลายฤดูร้อนต่อเนื่องถึงช่วงต้นฤดูใบไม้ร่วง ซึ่งเป็นช่วงที่พายุไต้ฝุ่นมักจะเข้า

นอกจากนี้ ญี่ปุ่นยังเป็นอีกประเทศหนึ่งที่ประสบกับความเสียหายที่เกิดจากภัยพิบัติทางธรรมชาติมาโดยตลอดทุกปี ไม่ว่าจะเป็น พายุไต้ฝุ่นภูเขาไฟระเบิด แผ่นดินไหว หรือแม้กระทั่งคลื่นยักษ์สึนามิ เป็นต้น ทั้งนี้เนื่องจากสภาพภูมิประเทศที่ตั้งอยู่ติดมหาสมุทรแปซิฟิก รวมทั้งอยู่ใกล้เขตรอยต่อของเปลือกโลกใต้มหาสมุทรแปซิฟิก ในหลายๆครั้ง ภัยพิบัติทางธรรมชาติเหล่านี้ได้ทำลายล้างสรรพชีวิตและสิ่งก่อสร้าง ซึ่งต้องใช้เวลายาวนานในการเยียวยารักษาทั้งผลกายและใจ อย่างไรก็ตามในทุกวันนี้ ญี่ปุ่นเป็นอีกประเทศหนึ่งที่มีความพยายามอย่างยิ่งยวดในการลดความเสียหาย ด้วยการพัฒนาเทคโนโลยีต่างๆ ให้สามารถคาดการณ์การเกิดและรับมือกับภัยพิบัติเหล่านี้ได้

Q2 : ทำไมประเทศญี่ปุ่นจึงประสบกับแผ่นดินไหวบ่อย???

A2 : โลกของเราประกอบด้วยภูมิทัศน์ที่หลากหลาย น่าอัศจรรย์ แต่ลึกลงไปใต้พื้นผิวโลกยังมีความน่าอัศจรรย์ไม่น้อยกว่าซุกซ่อนอยู่ นั่นคือ พื้นผิวโลกของเราถูกรองรับด้วยแผ่นหินเปลือกโลกขนาดใหญ่ (Tectonic Plates) ที่มีความหนาประมาณ 70 กิโลเมตร หลายแผ่นที่ทับซ้อนและต่อเนื่องกันคล้ายเป็นตัวต่อ (Jigsaws) ขนาดใหญ่

ในแต่ละปี แผ่นหินเปลือกโลกเหล่านี้จะเคลื่อนที่ทีละน้อยประมาณ 1-2 ซม. ซึ่งการเคลื่อนที่นี้

เองก็ก่อให้เกิดการบิดเบี้ยวจนผิดรูป (Distortions) กระทั่งเมื่อพลังงานจากการผิดรูปดังกล่าวถูกสะสมจนมีขนาดมากเพียงพอ พลังเหล่านั้นก็จะถูกปลดปล่อยออกมาจนทำให้แผ่นหินเปลือกโลกเกิดการเคลื่อนที่อย่างกะทันหัน หรือ เกิดแผ่นดินไหวขึ้นนั่นเอง

โดยทั่วไป แผ่นดินไหวมักจะเกิดในบริเวณรอยต่อที่แผ่นเปลือกโลก 2 แผ่นขึ้นไปมาบรรจบกัน ซึ่งลึกลงไปใต้พื้นผิวของประเทศญี่ปุ่นก็เป็นบริเวณที่มีลักษณะดังกล่าวพอดี ในแต่ละปี ญี่ปุ่นจึงประสบกับภัยจากแผ่นดินไหวจำนวนมากครั้งไม่ถ้วน จนกระทั่งชาวญี่ปุ่นรู้สึกคุ้นเคยกับมันราวกับว่าเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันอย่างไรก็ตาม เหตุการณ์ธรณีพิบัติที่โกลาเลเมื่อวันที่ 17 มกราคม 1995 ได้สร้างความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินอย่างมหาศาล เพื่อเป็นการบรรเทาความเสียหายที่อาจเกิดจากแผ่นดินไหวในอนาคต นักวิทยาศาสตร์ ญี่ปุ่นจึงได้พยายามค้นคว้าวิชาการเกิดขึ้นของปรากฏการณ์แผ่นดินไหว เพื่อให้การพยากรณ์เป็นไปอย่างถูกต้องแม่นยำ นอกจากนี้ยังได้มีความพยายามในการพัฒนาเทคนิคทางวิศวกรรมเพื่อออกแบบสิ่งปลูกสร้างให้มีศักยภาพเพียงพอในการรับมือกับแรงสั่นสะเทือนจากแผ่นดินไหวขนาดใหญ่อีกด้วย

ในปัจจุบัน รัฐบาลท้องถิ่น (Municipal Governments) ต่างได้มีการผ่านมติอันเกี่ยวเนื่องกับมาตรการการป้องกันภัยพิบัติ เช่นที่จังหวัดชิซูกะ (Shizuoka) ซึ่งตั้งอยู่ริมมหาสมุทรแปซิฟิกและได้รับการคาดหมายว่าจะเป็นพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดแผ่นดินไหวครั้งใหญ่ในอนาคตอันใกล้นี้ ได้ผ่านมติอันเกี่ยวกับแผนการและขั้นตอนการปฏิบัติในกรณีที่เกิดแผ่นดินไหวครั้งใหญ่ รวมไปถึงการจัดการจราจร การปิดดำเนินการธนาคารและห้างร้าน รวมทั้งแผนการอพยพประชาชน

รัฐบาลแห่งมหานครโตเกียว (Tokyo Metropolitan Government) ได้ดำเนินการตรวจสอบอาคารสูงที่อยู่ในเขตพื้นที่เสี่ยงอยู่เสมอ ในสถานที่ทำงานและสถานศึกษาต่างๆ ก็ได้มีการฝึกซ้อมแผนการอพยพ

เป็นเวลาหลายครั้งในรอบปี แม้กระทั่งในที่อยู่อาศัย
ครอบครัวชาวญี่ปุ่นก็มีการเตรียมเครื่องหลังที่บรรจุ
ข้าวของเครื่องใช้ที่จำเป็นในกรณีฉุกเฉิน เช่น น้ำดื่ม
อาหารแห้ง เพื่อใช้ประทังชีวิตให้สามารถอยู่รอดได้จน
กระทั่งการช่วยเหลือจากรัฐบาลมาถึง

เหล่านี้เป็นส่วนหนึ่ง que แสดงให้เห็นถึงความตื่นตัว
ของชาวญี่ปุ่น ซึ่งต้องเผชิญกับภัยธรรมชาติอยู่อย่าง
ต่อเนื่อง

Q3: ชาวญี่ปุ่นรับมือกับพายุหิมะและไต้ฝุ่นอย่างไร???

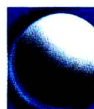
A3 : โดยปกติแล้ว ในช่วงฤดูหนาวจะมีหิมะตกหนักใน
บริเวณเกาะฮอนชู ฝั่งที่หันหน้าประชิดกับทะเลญี่ปุ่น
อาคารบ้านเรือนที่อยู่แถบนี้จึงต้องมีโครงสร้างที่
แข็งแรง เสารองรับขนาดใหญ่และกระเบื้องมุง
หลังคาที่มีความหนากว่าอาคารปกติ เพื่อให้เพียงพอ
ต่อการรับน้ำหนักของหิมะที่อาจจะสมตัวหนาจนอาจ
เป็นเหตุให้บ้านที่มีโครงสร้างแบบปกติถล่มลงมาได้
นอกจากนี้ บริเวณชายคาที่ยังมีตัวป้องกันการไหลสไล
ของหิมะ (Snow stoppers) เพื่อป้องกันการถล่มของหิมะ
ในเขตชนบท ชายคาบ้านแบบดั้งเดิมส่วนใหญ่จะถูก
สร้างขึ้นมาปกคลุมแนวถนนหรือบาทวิถีเพื่อให้การ
สัญจรยังคงเป็นไปได้อย่างสะดวก แม้ว่าหิมะจะ
ตกหนักก็ตาม ขณะที่ในเขตเมือง ชุมทางเดินที่มี
หลังคาและมีร้านขายของขนาดเล็กสองข้างทางได้ถูก
สร้างขึ้นมาทดแทนทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในทางพาณิชย์ด้วย

ในอดีตนั้น ชาวญี่ปุ่นจะอาศัยความอบอุ่นจาก
เตาผิงขนาดใหญ่ที่ถูกสร้างให้ซ่อนอยู่ใต้หลุมลึก และมี

โต๊ะขนาดใหญ่กว่าหลุมเล็กน้อยคลุมทับอยู่ โดยมีถ่าน
เป็นเชื้อเพลิงสำคัญในการให้ความอบอุ่นอย่างไรก็ตาม
ในปัจจุบันนี้ แก๊ส น้ำมัน ก๊าซ หรือแม้กระทั่งพลังงานไฟฟ้า
ได้ก้าวเข้ามาบทบาททดแทนในการสร้างความอบอุ่น

นอกจากนี้ ในอดีต พายุหิมะ ยังเป็นตัวที่ตัดขาด
ชาวบ้านกับโลกภายนอก การติดต่อสื่อสารมีอยู่เพียง
ทางเดียว นั่นคือการเดินเท้าด้วยการสวมรองเท้าหิมะ
(Snowshoes) หรือเครื่องสวมใส่เท้าแบบพิเศษอื่นๆ
(Other special footgear) อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันนี้
ถนนหนทางได้ถูกดูแลให้สามารถสัญจรได้แม้ว่าจะมี
หิมะตกหนักด้วยระบบท่อน้ำใต้ดินที่จะป้อนปรอยน้ำ
เพื่อละลายหิมะ นอกจากนี้ ยานยนต์ที่ติดตั้งเครื่อง
กวาดหิมะ (Snowplows) ก็ถูกใช้ในการดูแลถนนสาย
หลักหรือระบบขนส่งมวลชนแบบราง ในกรณีที่หิมะ
ตกหนักมากและต้องการเปิดเส้นทางอย่างเร่งด่วน

แม้ว่าฤดูหนาวที่แสนทรามจะได้ผ่านพ้นไป แต่
ในช่วงฤดูร้อนและฤดูใบไม้ร่วง ประเทศญี่ปุ่นก็จะ
ต้องเผชิญกับพายุไต้ฝุ่นที่พัดมาจากมหาสมุทรแปซิฟิก
โดยบริเวณที่ได้รับผลกระทบจากพายุมากที่สุดได้แก่
โอกินาวา (Okinawa) ซึ่งเป็นเกาะที่อยู่ทางตอนใต้สุด
ของประเทศ ด้วยเหตุนี้เองชาวโอกินาวาจึงต้องลด
ความสูญเสียด้วยการสร้างกำแพงหินและปลูกพืชกัน
ลมเพื่อป้องกันแรงกระแทกจากลมพายุ นอกจากนี้
พวกเขายังต้องฉาบปูนเพื่อยึดติดกระเบื้องมุงหลังคา
ของพวกเขาให้ปลิวหลุดไปตามแรงลมอีกด้วยอย่างไร
ก็ตาม พายุฝนที่รุนแรง สายลมที่เขี้ยวกราก และดิน
ถล่มก็มักทำให้เกิดความเสียหายมากมายในทุกๆปี

JAPAN
MONITOR
PROJECT

ข้อมูลจาก

<http://web-japan.org/kidsworld/japan.html>

Japan as it is . Tokyo : Gakken . 1990 . p.11

Know.....
 more.....
 about.....
 Japan.....

ตามรอยตะวัน

สารพันเรื่องน่าอ่าน

โดย ภาณุมาศ รักชาติยังชีพ

การยุทธ์แห่งโอกินาวาเปรียบได้ดุจความโหดร้ายอย่างที่สุดของสงคราม ทั้งในด้านเกียรติภูมิศักดิ์ศรี ขอบเขตและความโหดเหี้ยม ส่งผลให้ยุทธการขนาดใหญ่อื่นๆแม้กระทั่งการยุทธ์แห่งบริเทน (Battle of Britain) ดูเสมือนด้อยค่าและมีขนาดเล็กลงไปพลัน หรืออาจกล่าวได้ว่ามันเป็นการยุทธ์อันโหดร้ายที่สุดระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ซึ่งใช้เครื่องจักรสังหารและทรัพยากรทุกชนิดในการรบราฆ่าฟันซึ่งกันและกันที่ไม่เคยมีการยุทธ์ใดในอดีตเทียบเทียมและยากจะหาการยุทธ์ใดในอนาคตเทียบเท่า

ในช่วงต้นปี 1945 สถานการณ์สงครามของจักรวรรดินิยมญี่ปุ่นมีแต่ความพ่ายแพ้ และกองกำลังสัมพันธมิตรได้รุกคืบใกล้ดินแดนของจักรวรรดินิยมญี่ปุ่นเข้าไปทุกขณะ อีโวจิมา ซึ่งเป็นเกาะเล็กๆอันเกิดจากการระเบิดของภูเขาไฟใต้ทะเลที่ตั้งอยู่ห่างจากกรุงโตเกียวเพียง 660 ไมล์ คือ ฐานที่มั่นทางยุทธศาสตร์แห่งสุดท้ายที่กองกำลังฝ่ายสัมพันธมิตรต้องการยึดครองก่อนที่จะบุกเข้าสู่แผ่นดินแม่แห่งจักรวรรดินิยมญี่ปุ่น ทั้งนี้เพราะมันอยู่ในรัศมีทำการของเครื่องบินประจัญบานที่สามารถทำหน้าที่คุ้มกันเครื่องบินทิ้งระเบิดแบบบี.29ขณะปฏิบัติการเหนือน่านฟ้าญี่ปุ่นได้ ด้วยเหตุนี้ อีโวจิมา จึง เปรียบเสมือนความเป็นความตายของจักรวรรดินิยมญี่ปุ่น ซึ่งกองทัพแห่งองค์พระมหากษัตริย์จึงต้องปกป้องและรักษาไว้ยิ่งกว่าสิ่งของมีค่าใดๆ

นับตั้งแต่วินาทีแรกของการยกพลขึ้นบกที่ อีโวจิมาของกองกำลังสัมพันธมิตร เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 1945 จวบจนกระทั่งวินาทีที่การสู้รบได้ ยุติลงในวันที่ 24 มีนาคม 1945 ในห้วงเวลาเพียง เดือนเศษ ด้วยสรรพกำลังอันล้นหลามและสรรพ วุธอันมากล้นเกินบรรยายของทั้งฝ่ายรุกและฝ่าย ต่อต้าน และด้วยอาณาบริเวณของเกาะที่มีขนาด เพียง 7 ตารางไมล์ครึ่ง เมื่อเทียบกับความสูญเสีย ของทหารญี่ปุ่นที่เสียชีวิตไปกว่า 21,300 นายจาก จำนวน 23,000 นายของกองกำลังป้องกันเกาะ โดย สุดท้ายมีทหารญี่ปุ่นที่ยอมจำนนเพียง 216 นาย เท่านั้น ส่วนความสูญเสียของนาวิกโยธินสหรัฐามี ถึง 6,000 นาย และบาดเจ็บอีกกว่า 25,000 นาย การยุทธ์ครั้งนี้จึงเป็นความย่อยยับอย่างสุดประมาณ ของทั้งสองฝ่าย โดยพลเรือเอก เซสเตอร์ นิเมิตซ์ ผู้บัญชาการกองเรือแปซิฟิก ได้กล่าวสรุปสมรภูมि อันดุเดือดและความเสียหายที่สุดในประวัติศาสตร์ นาวิกโยธินสหรัฐฯครั้งนี้ไว้ว่า “แม้แต่ความกล้า หาญอย่างยิ่งยวดก็กลายเป็นสิ่งธรรมดา”

เมื่อการต่อสู้ในสมรภูมि อีโวจิมาสิ้นสุดลง ฝ่ายสัมพันธมิตรมุ่งหวังที่จะใช้ ไอกินาวา ซึ่งเป็น เกาะที่อยู่ทางตอนใต้สุดของแผ่นดินญี่ปุ่นเป็นฐาน หน้าในการบุกแผ่นดินใหญ่ญี่ปุ่นต่อไป ขณะที่ฝ่าย จักรวรรดินิยมญี่ปุ่นก็ตระหนักดีว่า ไอกินาวา ซึ่งตั้ง อยู่ระหว่างอีโวจิมาและแผ่นดินใหญ่ของญี่ปุ่นโดย ห่างจากหมู่เกาะญี่ปุ่นเพียง 350 ไมล์ คือ ยุทธศาสตร์ ในการป้องกันประเทศที่สำคัญที่สุดสำหรับชาว ญี่ปุ่นทั้งหมด อีกทั้งยังเป็นดินแดนแห่งเกียรติภูมิ ศักดิ์ศรีที่ไม่สามารถพ่ายแพ้ได้ ทั้งนี้เพราะไอกินา วาคือสมรภูมิแห่งแรกบนมาตุภูมิของชาวญี่ปุ่นและ ด้วยความสำคัญอย่างสุดประมาณของเกาะแห่งนี้

มันจึงหมายถึงการเตรียมการต่อต้านอย่างดีที่สุด ต่อฝ่ายรุกรานและค่าตอบแทนของการรุกรานย่อม มีเพียงแต่หยาดเลือดที่หลังทาบทาแผ่นดินเท่านั้น

คำปฏิญาณที่ว่า “ข้าพเจ้าขอถวายชีวิต เป็นราชพลีแด่องค์พระจักรพรรดิ” และ บทสนทนา ของนายทหารแห่งกองกำลังรักษามาตุภูมิ (Home Guard) 2 นายก่อนวันที่กองกำลังสัมพันธมิตรจะ ยกพลขึ้นบกที่ไอกินาวา 1 วันที่ว่า “เราไม่มีอะไร จะต้องกลัวกองทัพอเมริกัน พวกเขามองสงคราม ว่าเป็นเพียงแค่เกมส์กีฬา ด้วยทัศนะนั้นจะทำให้ พวกเขาพ่ายแพ้แก่จิตวิญญาณแห่งการต่อสู้ของ ชาวญี่ปุ่น” “ใช่ ทีมกีฬาจากแดนไกลจักต้อง ราบพนาศูรต่อกองกำลังพลีชีพ (Suicide Squad)” คือ เครื่องยืนยันถึงจิตวิญญาณของทหารหาญแห่ง องค์พระจักรพรรดิและชาวญี่ปุ่นทุกหมู่เหล่าที่มุ่งมั่น ในการปกป้องรักษามาตุภูมิของพวกเขาอย่างชัดเจน นอกจากนี้ คำกล่าวของจอมพลเรือเฮอิซาจิโร โทโก (Admiral Heichachiro Togo) ผู้บังคับการกองเรือ ในสงครามกับรัสเซียก่อนยุทธนาวีครั้งประวัติศาสตร์ ที่ช่องแคบซีชิม่าเมื่อปี 1905 จะเริ่มต้นขึ้นที่ว่า “ชะตากรรม ของราชอาณาจักรขึ้นอยู่กับ การ ปฏิบัติการครั้งนี้” ก็ได้ถูกนำกลับมาใช้ปลุกขวัญและ กำลังใจแก่ทหารแห่งองค์พระจักรพรรดิอีกครั้ง

อย่างไรก็ตาม ใช่เพียงแต่ฝ่ายญี่ปุ่นเท่านั้น ที่มีความมุ่งมั่น ฝ่ายสัมพันธมิตรก็มีความ กระตือรือร้นไม่แพ้กัน ป้ายข้อความปลุกกระดมที่ติด อยู่ ณ ศูนย์อำนวยการของจอมพลเรือ วิลเลียม เอฟ. (บลู) ฮัลซีย์ (Admiral William F. (Bull) Halsey) ผู้บัญชาการกองเรือบุกไอกินาวาที่ว่า “ฆ่าไอ้ยูน! ฆ่า ไอ้ยูน! ฆ่าไอ้ยูนให้หมด! อย่าให้เหลือ!!!” “บรรลุ ภารกิจของเราด้วยการฆ่าพวกเลวชาติผิวเหลือง

ให้หมด!!!” ก็เป็นตัวอย่างที่ยืนยันความจริงดังกล่าว เป็นอย่างดี

การสู้รบบนสมรภูมิโอกินาวา เกาะที่ความยาวเพียง 60 ไมล์ และกว้างตั้งแต่ 2-18 ไมล์ ได้เริ่มต้นขึ้นในวันที่ 1 เมษายน 1945 โดยในการยกพลขึ้นบกที่โอกินาวา กองกำลังสัมพันธมิตรใช้สรรพกำลังจากทุกกองทัพจำนวนกว่า 548,000 นาย เพื่อเข้าโจมตีกองกำลังฝ่ายจักรวรรดินิยมญี่ปุ่นที่รักษาเกาะจำนวนกว่า 100,000 นาย ซึ่งจำนวนของทหารที่ยกพลขึ้นบกในวันนั้นมีมากกว่าการยกพลขึ้นบกที่มีชื่อเสียงที่สุดในประวัติศาสตร์ที่นอร์ม็องดีเมื่อวันดี-เดย์ (D-Day) เสียอีก

โดยตลอดช่วงระยะกว่า 3 เดือนของการยุทธ์ผู้อาศัยอยู่บนเกาะซึ่งเกี่ยวข้องกับการยุทธ์ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม ไม่ว่าจะเป็นชาวโอกินาวา ทหารญี่ปุ่นและกองทัพสัมพันธมิตรกว่า 1,000,000 ชีวิตได้เสียชีวิตลงกว่าหนึ่งในสี่!!! โดยแบ่งเป็นผู้เสียชีวิตและสูญหาย (Killed and Missing in

แม้มีน้อยกว่ามากแต่ตัวเลขผู้บาดเจ็บจำนวน 31,807 นาย และผู้เสียชีวิตและสูญหายอีก 7,613 นาย โดยในจำนวนนี้แบ่งเป็นนาวิกโยธินสหรัฐฯจำนวน 3,430 นาย ซึ่งคิดเป็นจำนวนถึงร้อยละ 14 ของจำนวนนาวิกโยธินสหรัฐฯที่เสียชีวิตทั้งหมดระหว่างสงครามก็ถือเป็นความสูญเสียมหาศาลของฝ่ายสัมพันธมิตร กล่าวโดยสรุปคือ การยุทธ์เพื่อเข้ายึดโอกินาวา ซึ่งมีขนาดเพียงร้อยละ 0.6 ของดินแดนญี่ปุ่น ต้องแลกด้วยราคามหาศาลมากกว่าร้อยละ 1 ของทหารฝ่ายสัมพันธมิตรทั้งหมดที่สูญเสียด้วยสาเหตุต่างๆ ทั้งหมดระหว่างสงคราม

นอกจากนี้ ความสูญเสียของทั้งสองฝ่ายยังรวมไปถึง เรือรบกว่า 50 ลำ เครื่องบินนับ 1,000 ลำ และความสูญเสียอีกเหลือคณานับของสรรพวุธต่างๆ รวมทั้งเรือประจัญบาน “ยามาโด้” (Yamato) อันเป็นผลงานชิ้นเอกทางด้านวิศวกรรมและสถาปัตยกรรมแห่งราชนาวิกโยธิน อีกทั้งเป็น

ด้วยโลหิต ทุกหยาดหยด ที่ไหลริน
ตราบทั่วแดน อบอวล โอความตาย

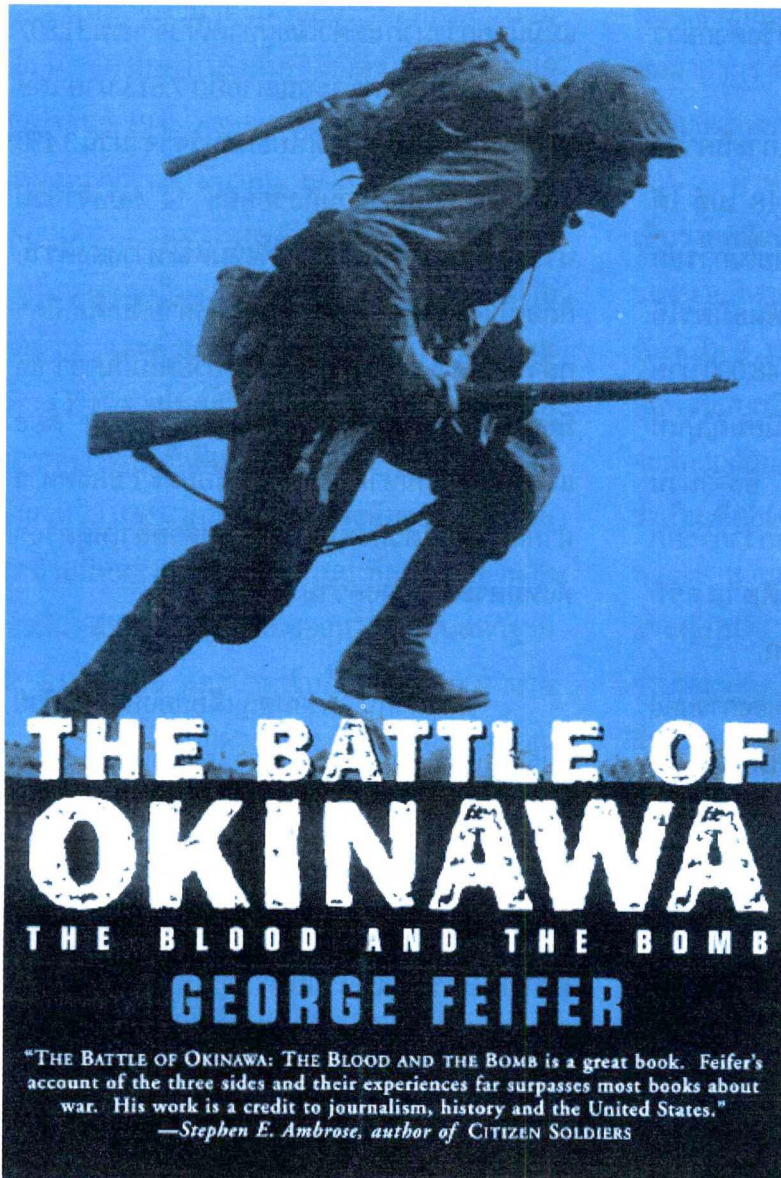
แลกแผ่นดินหมู่มิตร ที่พลิกาย
สำเร็จหมายด้วยฉิบหาย ทุกชีวิ..

Action) ฝ่ายกองทัพญี่ปุ่นจำนวน 135,308 นาย และผู้ยอมจำนนอีก 7,374 นาย โดยแค่เฉพาะวันที่ 19-21 มิถุนายน ทหารและชาวญี่ปุ่นถูกสังหารนับหมื่นราย ซึ่งถือได้ว่าเป็นจำนวนเกือบครึ่งหนึ่งของความสูญเสียทั้งหมดของกองทัพญี่ปุ่นในช่วง 36 วันรบบนอิโวจิมาเลยที่เดียว

ขณะที่ความสูญเสียของฝ่ายสัมพันธมิตร

สัญลักษณ์แห่งความภาคภูมิใจของประชาชนชาวญี่ปุ่น ซึ่งได้รับการขนานนามจากราชนาวิสหรัฐว่าเป็น “เครื่องจักรแห่งการทำลายล้างบนผิวน้ำที่ทรงพลังภาพที่สุด” (the mightiest engine of destruction afloat) อีกด้วย

แม้ว่าจะมีผู้กล่าวเปรียบเปรยไว้ว่า สมรภูมิที่อิโวจิมามีสภาพไม่แตกต่างไปจากแดนนรกโลกกันต์

“The Battle of Okinawa: The Blood and The Bomb/George Feifer-หนังสือที่จอร์จ ไฟเฟอร์ เขียนไว้ในคำนำว่า “ในวาระครบรอบ 60 ปีของการโจมตีเพิร์ล ฮาร์เบอร์ ข้าพเจ้าหวังว่าหนังสือเล่มนี้จะได้สร้างความตระหนักให้กับเยาวชนคนรุ่นใหม่ถึงความโหดร้าย ความเหน็ดเหนื่อย และความยากลำบากจากประสบการณ์การต่อสู้ที่เลวร้ายที่สุดของมวลมนุษยชาติ”

เนื่องจากซากศพและกลิ่นไอของความตายได้แผ่กระจายไปทั่วทุกหัวระแหง แต่สมรภูมิตะโกลีนาวกลับไม่ได้มีความโหดร้ายไม่น้อยไปกว่า ทหารปืนใหญ่คนหนึ่งได้กล่าวในระหว่างที่เดินเท้าผ่านซากปรักหักพังของเมืองนาฮา (Naha) เมืองใหญ่ที่สุดของเกาะว่า “เราเดินผ่านพื้นที่ทุรกันดารซึ่งได้รับการคุ้มกันจากการยิงเป็นครั้งคราว เราผ่านซากของม้าหรือล่อ และร่างทหารญี่ปุ่น 3 ศพ กลิ่นเหม็นเน่ารุนแรงอย่างเหลือเชื่อจนเกินจะทนจากซากความตายเหล่านี้คือประสบการณ์อันไม่สามารถจะลืมเลือน ไม่ค่อยบ่อยนักที่ทหารปืนใหญ่จะได้เห็นภาพความสยดสยองจากสงครามเนื่องจากเราสามารถสังหารศัตรูของเราได้จากระยะไกล และที่แน่นอนที่สุด คือ เราสามารถรอดชีวิตมาจากการยุทธ์แห่งโกลีนาว่าได้เพราะเราเป็นทหารปืนใหญ่ ไม่ใช่ทหารราบ”

และเมื่อเปรียบเทียบกับเหตุการณ์เมื่อวันที่ 9-10 มีนาคม ที่กองทัพอากาศสหรัฐได้ใช้เครื่องบินทิ้งระเบิดจำนวน 334 ลำ ทิ้งระเบิด (รวมน้ำหนักของดินระเบิดมากกว่า 10 เท่าของที่กองทัพอากาศนาซีเยอรมันได้ใช้โจมตีจน

เกิดเหตุการณ์มหาอัคคีภัยแห่งลอนดอน (The Great Fire of London) เมื่อปี 1940) จนส่งผลให้ประชาชนกว่า 200,000 คนต้องล้มตาย บาดเจ็บ และสูญหายไปกับทะเลเพลิงที่เผาผลาญทุกสิ่งทุกอย่างในมหานครโตเกียว คงยากที่จะมีโศกนาฏกรรมสงครามใดๆที่สามารถเทียบเคียงได้ แม้กระทั่งเหตุการณ์การทิ้งระเบิดปรมาณูที่ฮิโรชิมา และนางาซากิ เมื่อวันที่ 6 และ 9 สิงหาคม 1945 ก็ตาม เว้นก็เพียงแต่โศกนาฏกรรมที่โอกินาวา เท่านั้น!!!

ดังที่ได้กล่าวไปแล้วว่า โอกินาวา คือ ความหวังสุดท้ายของกองทัพแห่งองค์พระจักรพรรดิ ความพ่ายแพ้ในครั้งนี้จึงยิ่งใหญ่เกินกว่าจะยอมรับได้ของทุกฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อพลโท มิตสึ ยูชิจิม่า ผู้บัญชาการกองทัพป้องกันโอกินาวา ดังเห็นได้จาก

จดหมายฉบับสุดท้ายที่ท่านนายพลได้เขียนทูลลาองค์พระจักรพรรดิ

“แต่องค์พระจักรพรรดิ และพี่น้องเพื่อนร่วมชาติทุกท่าน ข้าพเจ้าไม่อาจหาคำกล่าวขออภัยใดๆสำหรับความล้มเหลวของการสู้รบ สถานการณ์ในปัจจุบันถึงจุดที่ข้าพเจ้าจำเป็นต้องทำการตัดสินใจที่จะจัดวางกำลังทหารที่ยังพอหลงเหลือเรี่ยวแรงเพื่อทำการรบแตกหักเป็นครั้งสุดท้าย ในโอกาสนี้ ข้าพเจ้ากราบขอพระราชทานอภัยโทษแต่องค์พระจักรพรรดิด้วยความตายของข้าพเจ้า ท้ายที่สุดนี้ ข้าพเจ้าขอกกล่าวแต่เพียงว่า ความเสียใจของข้าพเจ้าเนื่องจากการไม่สามารถสามารถบรรลุเป้าหมายซึ่งเป็นความรับผิดชอบอันยิ่งใหญ่ของข้าพเจ้า จักได้เกาะกินและสร้างความทรมานใจแก่ข้าพเจ้าตราบนานเท่านาน”

1. แม้ฉันจักต้องตาย ด้วยลูกกระสุนหรือคมธนู...

ข้อมสืสวรรคต แลแดนดิน ด้วยหยาตโลहितแดงฉาน...
จิตวิญญาณของฉันจะ... จิตวิญญาณของฉันจะ...
กลับไปเพื่อปกป้องมาตุภูมิอันเป็นที่รักยิ่ง...

2. ต้นหญ้าสีเขียวขจีบนเกาะ...

อับเฉาไรยราโดยไม่รั้งรอเวลาแห่งฤดูใบไม้ร่วง...
แต่มันจะฟื้นคืนมาใหม่...
เมื่อฤดูใบไม้ผลิของ
“องค์พระจักรพรรดิแห่งมาตุภูมิอันเป็นที่รักยิ่ง”
ได้ย้อนกลับมาอีกครั้ง...

บทกวีทั้งสองบทนี้ พลโทยูชิจิม่า ได้ประพันธ์ไว้ก่อนที่จะกระทำ “เซปปูกุ”
ซึ่งสื่อให้เห็นถึงจิตวิญญาณ และความเชื่อมั่นต่อประเทศชาติและองค์จักรพรรดิอย่างสุดซึ้ง...

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าความพ่ายแพ้ในการ ยุทธดังกล่าวรวมทั้งความสูญเสียอย่างสุดประมาณ จะตกอยู่กับฝ่ายจักรวรรดินิยมญี่ปุ่น แต่ทหารหาญ แห่งองค์จักรพรรดิทุกนายก็ยังมีเชื่อมั่นว่า“แม้ ชีวาและร่างกายของเราจะเหลวแหลกแลแตก สลายลง แต่ดวงวิญญาณของเราทุกคนจะกลาย ร่างเป็น “ภูต” (Demons) ที่จะปกป้องชาติอันเป็นที่รักยิ่งและทำลายเหล่าอริราชศัตรูผู้ซึ่งบุกรุกมาตุภูมิ หรือแม้กระทั่งเป็น “ลมศักดิ์สิทธิ์” (Gamigaze) ที่ จะพัดพาความหายนะแก่ภัยพาล และเข้าร่วม สมรภูมิแห่งชัยชนะในท้ายที่สุด”

ในห้วงระยะเวลาสั้น กองทัพเรือสหรัฐฯได้ สูญเสียเรือรบจำนวนมากเป็นประวัติการณ์ เลือด ของทหารหาญอเมริกันได้หยาดหยดทาบทาพื้น แผ่นดินอันเป็นเพียงเกาะเล็กๆของญี่ปุ่นจนกลายเป็นดินแดนแห่งทะเลเลือด ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าไม่เคยมีครั้งใดในประวัติศาสตร์สงครามที่ความสูญเสียในช่วงระยะเวลาเพียง 3 เดือนจะมากมาย เหลือคนนับเช่นนี้ และที่สมรภูมิที่โอกินาวานี้เอง ที่สร้างความสูญเสียแก่กองทัพสหรัฐฯได้มากมาย ที่สุดในสงครามระหว่างสหรัฐและญี่ปุ่น

แม้ว่าจะเคยมีการยุทธ์บนแผ่นดินที่ยิ่งใหญ่กว่า สงครามเวหาที่ยืดเยื้อยาวนานกว่า แต่

การยุทธ์แห่งโอกินาวา คือ “การยุทธ์บนแผ่นดิน ผืนน้ำและท้องฟ้าที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์” คำกล่าวของแฮนสัน ดับเบิลยู. บัลดวิน (Hanson W. Baldwin) คือ บทสรุปเหตุการณ์การยุทธ์แห่งโอกินาวาที่ชัดเจนที่สุด

และหากถามว่าอะไรคือเหตุผลที่ทหารหาญของกองทัพแห่งองค์พระจักรพรรดิได้ยอมสละชีพเป็นจำนวนมหาศาลทั้งที่ความเป็นจริงย่อมเป็นที่ทราบกันดีว่า ยากอย่างยิ่งที่จะพลิกสถานการณ์แห่งสงคราม คำตอบของคำถามนี้คงอยู่ที่คำกล่าวของ วิลสตัน เชอร์ชิลล์ ที่ว่า “เป็นความจริงหรือที่ ไม่มีอะไรที่เลวร้ายกว่าสงคราม??? ข้าพเจ้าเห็นว่าการไร้ซึ่งเกียรติยศ ศักดิ์ศรี เป็นสิ่งที่เลวร้ายกว่าสงคราม และแน่นอนอย่างยิ่งว่า การเป็นทาสก็เป็นสิ่งที่เลวร้ายกว่าสงครามเช่นกัน” คงไม่มีชาวญี่ปุ่นคนใดที่สามารถยอมรับการพ่ายแพ้ได้อย่างไร ซึ่งศักดิ์ศรีได้ สงครามที่น่าสะพรึงกลัวจึงได้เกิดขึ้น

มาถึงบรรทัดนี้ ผมคงกล่าวได้แต่เพียงว่า สิ่งที่น่าอนที่สุดภายหลังได้ลองสัมผัสงานเขียนระดับตำนานชิ้นนี้ คือ หนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือที่ ผมอยากให้ทุกคนได้ลองอ่าน เพื่อที่ทุกคนจะได้รู้สึกเช่นเดียวกับผมว่า “ขอให้มหาสงครามเช่นนี้ อย่าได้บังเกิดขึ้นอีกเลย”

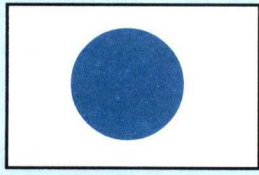

JAPAN
MONITOR
PROJECT

ข้อมูลจาก

Feifer, George. *The Battle of Okinawa: the blood and the bomb*. Tennenzan. New York: Ticknor&Fields, 1992

สุรพงษ์ บุณนาค . สงครามโลกครั้งที่ 2 ยุทธการพลิกโลก . กรุงเทพฯ : สารคดี . 2003

J-Festival

แปลและเรียบเรียงโดย สุรเดช คล้องมงคล*

วันหยุดแบบไทย

ที่มีในประเทศญี่ปุ่น???

เทศกาลประเพณีใด

ที่ชาวญี่ปุ่นยึดถือ

ปฏิบัติกันมาช้านาน???

คุณสามารสัมผัส

วัฒนธรรมประเพณี

อันน่าสนใจของประเทศ

แห่ง "อาทิตย์อุทัย"

ได้ที่มี!!!

ในฉบับที่ผ่านมา เราได้นำเสนอวัฒนธรรมประเพณีที่น่าสนใจของประเทศญี่ปุ่นในไตรมาสแรกของปีไปแล้ว เชื่อว่าบทความนั้นคงสามารถทำให้ผู้อ่านได้รู้จักประเทศญี่ปุ่นในแง่มุมที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ฉบับนี้ทางกองบรรณาธิการ จดหมายข่าวโครงการสันติไมตรีไทย-ญี่ปุ่น จึงขอนำเสนอเรื่องราววัฒนธรรมประเพณีที่น่าสนใจของญี่ปุ่นในไตรมาสที่สองของปีแก่ผู้อ่านทุกท่าน ขอเชิญอ่านได้เลยครับ...

เทศกาลชมดอกซากุระ (ฮานามิ)

การบานสะพรั่งของดอกซากุระเป็นสัญญาณจากธรรมชาติที่บ่งบอกว่าเหมันตฤดูอันหนาวเย็นกำลังสิ้นสุดลง และฤดูใบไม้ผลิอันอบอุ่นกำลังก้าวเท้าย่างกรายเข้ามาเยือน

โดยปกติ การบานของดอกซากุระจะปรากฏเป็นครั้งแรกของปีใน

บริเวณเกาะคิวชู (Kyushu) ราวปลายเดือนมีนาคม และการผลิดอกบานจะกระจายขึ้นสู่ทางตอนเหนือของประเทศในเวลาต่อมา เช่น ดอกซากุระจะบานที่กรุงโตเกียว ราวต้นเดือนเมษายน และบานที่ฮอกไกโดซึ่งอยู่ตอนเหนือสุดของประเทศ ราวกลางเดือนพฤษภาคม

ในช่วงของการบานสะพรั่งของดอกซากุระนี้เอง ชาวญี่ปุ่นมักจะเดินทางออกมาปิกนิกใต้ต้นซากุระ (ฮานามิ)

สะพานทอดข้ามแม่น้ำที่ตำบลอะราฮายามะ

* นักวิจัยประจำโครงการสันติไมตรี ไทย-ญี่ปุ่น

ซึ่งการชุมนุมดังกล่าวนี้มีทั้งการเลี้ยงในครอบครัว การพบปะของเพื่อนฝูง หรือแม้กระทั่งการสังสรรค์ในหมู่เพื่อนร่วมงาน โดยงานรื่นเริงดังกล่าวมักจะมี สาเก (Sake) เบียร์ หรือแม้กระทั่งคาราโอเกะเป็นส่วนประกอบ

การพยากรณ์อากาศถือเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่งสำหรับชาวญี่ปุ่น แต่อาจกล่าวได้ว่า การพยากรณ์อากาศยิ่งทวีความสำคัญยิ่งขึ้นไปอีกในฤดูใบไม้ผลิ เนื่องจากชาวญี่ปุ่นจำเป็นต้องตรวจสอบข้อมูลแนวเขตที่ดอกซากุระกำลังผลิดอกบาน (Cherry-blossom front) ซึ่งข่าวสารการพยากรณ์ของกรมอุตุนิยมวิทยา (The Meteorological Bureau) จะเป็นตัวช่วยในการวางแผนที่จะเดินทางออกไปทัศนศึกษาชมดอกซากุระนั่นเอง

ในอดีตกาลนั้น เทศกาลชมดอกซากุระถูกริเริ่มจากการพบปะสังสรรค์ของขุนนาง ชนชั้นสูงที่มักจะประพันธ์กวีนิพนธ์ หรือร้อยโคลงกลอนใต้ต้นไม้ที่กำลังผลิดอกบาน ซึ่งเราสามารถพบเห็นได้ทั่วไปจากงานเขียน โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน หรือแม้กระทั่งภาพเขียนสีโบราณต่างๆที่มักจะบรรยายถึงเหตุการณ์ดังกล่าว แม้อาจกล่าวได้ว่า เทศกาลชมดอกซากุระในปัจจุบันน่าที่จะมีความประณีตและงดงามน้อยกว่าในอดีต อย่างไรก็ตาม ชาวญี่ปุ่นก็ยังคงถวิลที่จะเดินทางออกจากชายคาบ้านเพื่อแสวงหาผ้าห่มผืนยักษ์ที่ประกอบขึ้นจากกลีบชมพูอ่อนๆของดอกซากุระอยู่มีคาลัย

สำหรับสถานที่ยอดนิยมสำหรับเทศกาลหานามิที่รู้จักกันดี คือ “ภูเขาโยชิโนะ” (Yoshino Mt.) ในจังหวัดนารา (Nara) ซึ่งปกคลุมไปด้วยต้นซากุระนับพันต้นทั่วอาณาบริเวณของภูเขา เมื่อดอกซากุระผลิดอกบานจึงแลดูเสมือนว่าภูเขาทั้งลูกได้ผลิดอกบานไปด้วย “อาราชิยามา” (Arashiyama) ในจังหวัดเกียวโต และ “ซากุระกา

ว่า” (Sakuragawa) ในจังหวัดอิบารากิ (Ibaraki) ก็มีชื่อเสียงและเป็นที่นิยมไม่แพ้กัน

สัปดาห์ทอง (Golden Week)

ช่วงปลายเดือนเมษายนต่อเนื่องถึงต้นเดือนพฤษภาคม ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่เหมาะอากาศไม่ร้อนหรือหนาวจนเกินไปนั้น ถือได้ว่าเป็นช่วงเวลาแห่งความอภิรมย์ที่สุดครั้งหนึ่งในรอบปีสำหรับชาวญี่ปุ่นทุกเพศทุกวัย เนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่มีวันหยุดประจำปีติดต่อกันนานนับสัปดาห์จนกระทั่งมีการเรียกขานช่วงเวลาดังกล่าวว่าเป็น “สัปดาห์ทอง” (Golden Week)

ซากุระบานสะพรั่งที่วัดคิโยมิชิ เกียวโต

สำหรับสัปดาห์ทองดังกล่าวเริ่มต้นในวันที่ 29 เมษายน ซึ่งในอดีตเคยเป็นวันหยุดนักขัตฤกษ์ เนื่องจากเป็นวันคล้ายวันพระราชสมภพขององค์จักรพรรดิอิโรฮิโต อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากเสด็จสวรรคตของพระองค์ในปี 1989 วันดังกล่าวก็ถูกเปลี่ยนมาเป็นวันโลกสีเขียว (Greenery day) เพื่อเป็นการแสดงการขอบคุณต่อธรรมชาติ และยังคงถือเป็นวันหยุดนักขัตฤกษ์อยู่เช่นเดิม

วันหยุดนักขัตฤกษ์ต่อมาในช่วงสัปดาห์ทองคือวันที่ 3 พฤษภาคม ซึ่งเป็นวันรัฐธรรมนูญ (Constitution Memorial day) เพื่อเป็นการระลึกถึงรัฐธรรมนูญฉบับหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่มีผลบังคับใช้ในวันเดียวกันนี้ของเมื่อ 58 ปีก่อน

หลังจากวันรัฐธรรมนูญ 2 วัน ก็เป็นวันเด็ก (Children's day) ซึ่งเป็นวันเทศกาลที่ชาวญี่ปุ่นจะร่วมกันภาวนาให้เด็กๆทั้งหลายได้เจริญเติบโตด้วยสุขภาพพลานามัยที่สมบูรณ์แข็งแรงและมีความสุข นอกจากนี้ ในวันที่ 1 พฤษภาคม ก็ถือเป็นวันแรงงานสากล (May day)

จะเห็นได้ว่า ในช่วงเวลาดังกล่าว วันหยุดนักขัตฤกษ์จะสลับวันเว้นวันกับวันทำงานปกติ ช่วงเวลานี้จึงเป็นช่วงที่สถานที่ราชการ บริษัทห้างร้าน และสถานศึกษา ต่างหยุดทำการยาวตลอดอาทิตย์

สำหรับคำว่า “สัปดาห์ทอง” ถูกนำมาใช้เป็นครั้งแรกโดยบริษัทผู้ผลิตและจำหน่ายภาพยนตร์ ซึ่งใช้ช่วงเวลาดังกล่าวในการดึงดูดให้ประชาชนออกจากบ้านไปชมภาพยนตร์ที่โรงภาพยนตร์ต่างๆ ภายหลังจากนั้น คำดังกล่าวนี้จึงค่อยเป็นที่นิยมแพร่หลายในการเรียกขานวันหยุดเทศกาลที่ติดต่อกันหลายๆวันในที่สุด

ในช่วงของสัปดาห์ทองนี้ โรงงานเป็นจำนวนมากได้ปิดทำการเป็นเวลากว่าสัปดาห์หรือร่วม 10 วัน เนื่องจากการหยุดดำเนินการช่วงสั้นๆ

จะทำให้การผลิตไม่มีประสิทธิภาพ และแม้ว่าสถานที่ราชการ บริษัทห้างร้านและสถานศึกษาจะเริ่มเปิดดำเนินการอีกครั้ง แต่พนักงานเป็นจำนวนมากก็อาจจะขอลาพักร้อนเพิ่มเติมเพื่อให้วันหยุดยาวขึ้นไปอีก

วันโลกสีเขียว (Greenery day)

วันที่ 29 เมษายนซึ่งถือได้ว่าเป็นแห่งการเริ่มต้นของสัปดาห์ทองนั้น ถือได้ว่าเป็นวันแห่งการเฉลิมฉลองเพื่อแสดงการขอบคุณต่อธรรมชาติ โดยก่อนหน้านี้นี้คือก่อนปี 1989 วันนี้ถือได้ว่าเป็นวันแห่งการเฉลิมฉลองวันคล้ายวันพระราชสมภพขององค์จักรพรรดิอิโรฮิโต และได้เปลี่ยนเป็นวันโลกสีเขียวภายหลังจากเสด็จสวรรคตของพระองค์ เนื่องจากพระองค์ทรงนิยมในความงดงามของธรรมชาติ

ในวันนี้ ทัวทั้งประเทศญี่ปุ่นจะมีการจัดกิจกรรมขึ้นเพื่อเป็นการสร้างจิตสำนึกความรักและห่วงใยธรรมชาติให้เกิดขึ้นในหมู่ประชาชน เช่น กิจกรรมการปลูกต้นไม้ เป็นต้น

ฮาชิจุ-ฮาชิยา (Hachiju-hachiya)

“ฮาชิจุ-ฮาชิยา” ในภาษาญี่ปุ่นมีความหมายว่า 88 คิน อันสื่อความหมายถึง วันที่ 88 หลังเทศกาล ริสซุน (Rishshun) ซึ่งถือได้ว่าเป็นวันแห่งการเริ่มต้นฤดูใบไม้ผลิตามปฏิทินญี่ปุ่น โดยมากมักจะตรงกับวันที่ 2 หรือ 3 พฤษภาคมตามปฏิทินทางสุริยคติ

ในเดือนเมษายน ถือเป็นเหตุการณ์ปกติที่สภาพอากาศในช่วงเวลากลางคืนจะหนาวเย็นจนกระทั่งน้ำค้างจับตัวกลายเป็นน้ำแข็ง ทั้งนี้ในช่วงเวลากลางวันอากาศจะร้อนอบอ้าวก็ตาม อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากวันฮาชิจุ-ฮาชิยาไปแล้วนั้น แม้ในเวลา

กลางคืนจะยังคงหนาวเย็นอยู่บ้าง แต่ก็ไม่ปรากฏว่าน้ำค้างจะจับตัวแข็งอีกเลยภายหลังจากวันนี้เอง ชาวนาจึงเริ่มหว่านเมล็ดเพื่อเริ่มต้นฤดูกาลแห่งการเพาะปลูก อาจกล่าวได้ว่าวันดังกล่าวนี้เองที่เป็นวันสำคัญในปฏิทินของชาวนาญี่ปุ่นมาหลายร้อยปีแล้ว

นอกจากนี้ วันดังกล่าวยังถือเป็นวันสำคัญสำหรับเกษตรกรผู้ปลูกข้าว เนื่องจากยอดอ่อนที่เก็บในวันฮาชิจู-ฮาชิยา ถือได้ว่าเป็นยอดข้าวที่มีคุณภาพมากที่สุดในการผลิตข้าวเขียว ซึ่งเป็นเครื่องดื่มยอดนิยมของชาวญี่ปุ่น และช่วงเวลา 2-3 สัปดาห์ภายหลังจากวันฮาชิจู-ฮาชิยา ก็ยังคงเป็นช่วงเวลาที่ดีที่สุดในรอบปีที่จะเก็บเกี่ยวยอดอ่อนใบชา รวมทั้งยังมีความเชื่อกันว่า การดื่มชาในวันฮาชิจู-ฮาชิยาจะเป็นการส่งเสริมให้ผู้ดื่มมีชีวิตที่ยืนยาว

วันรัฐธรรมนูญ (Constitution Memorial day)

รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันของญี่ปุ่นมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม 1947 และเพื่อเป็นการรำลึกถึงวันสำคัญดังกล่าว รัฐบาลญี่ปุ่นจึงกำหนดให้วันดังกล่าวนี้ในทุกๆปีเป็นวันหยุดนักขัตฤกษ์เพื่อเป็นการระลึกถึงรัฐธรรมนูญ

สำหรับรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันซึ่งร่างขึ้นโดยมีแม่แบบจากรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐฯและบริเตนนั้น ถือได้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงแนวคิดไปจากรัฐธรรมนูญสมัยเมจิมากพอสมควร กล่าวคือรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้บัญญัติไว้ว่า “อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน” โดยที่องค์จักรพรรดิเป็นเพียง “สัญลักษณ์แห่งรัฐและเป็นศูนย์รวมใจของประชาชน” และ “ปราศจากซึ่งอำนาจอันเกี่ยวกับกิจการแห่งรัฐทั้งปวง” นอกจากนี้ยังได้มี

การยืนยันถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนชาวญี่ปุ่นเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ญี่ปุ่น

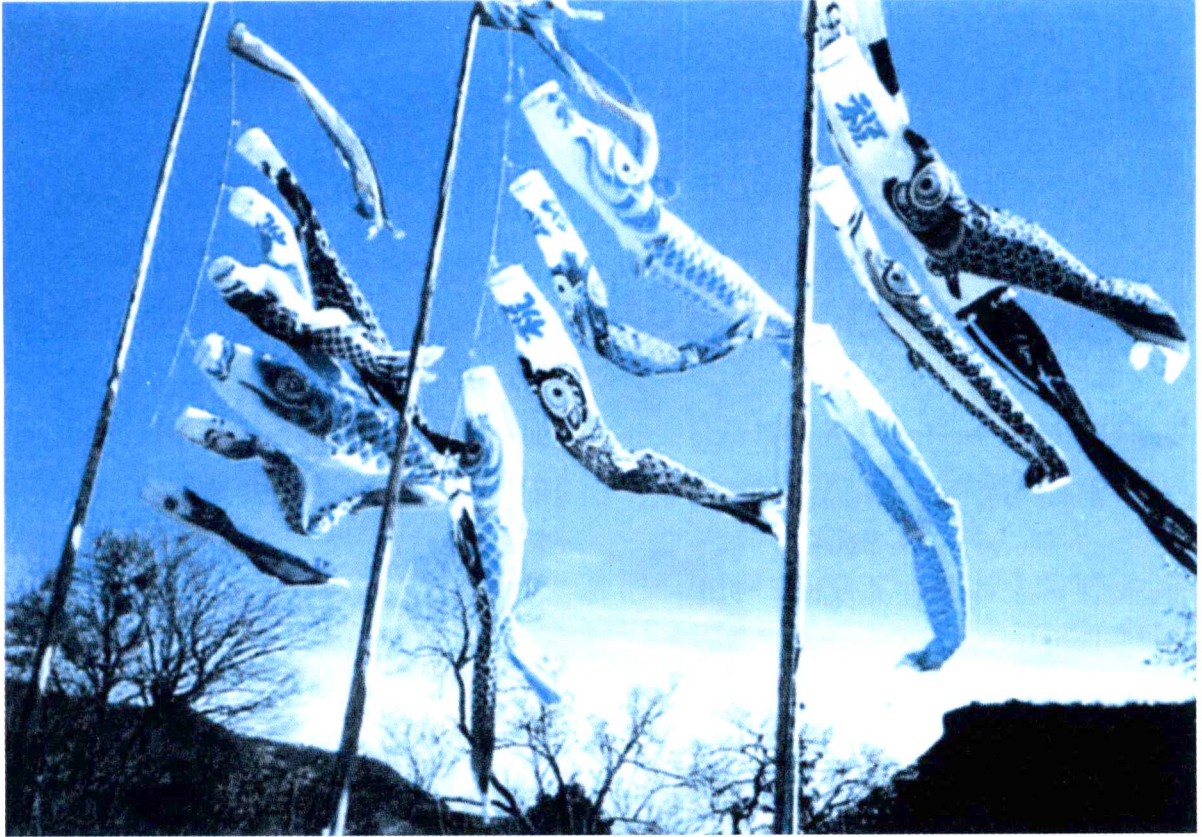
ในวันนี้ ทั่วทั้งประเทศญี่ปุ่นจะมีการเฉลิมฉลอง อาคารที่ทำการสภาโตเกียวจะถูกเปิดเพื่อต้อนรับการมาเยือนของสาธารณชนจำนวนมาก ซึ่งถือเป็นเพียงครั้งเดียวในรอบปีสำหรับอาคารหวงห้ามแห่งนี้ นอกจากนี้ แวดวงวิชาการก็มีการสัมมนาเพื่ออภิปรายถึงบทบาทของรัฐธรรมนูญในแง่มุมต่างๆ

วันเด็ก (Children's day)

วันที่ 5 เดือน 5 นี้ มีชื่อเรียกในภาษาญี่ปุ่นว่า “ทานโก โนะ เซกกุ” (Tango no Sekku) หรือ วันเทศกาลสำหรับเด็กผู้ชาย (ฮิมา มัตสึริ ในวันที่ 3 เดือน 3 เป็นวันเทศกาลสำหรับเด็กผู้หญิง) โดยวันนี้ถือเป็นวันเทศกาลดั้งเดิมที่ชาวญี่ปุ่นจะร่วมกันภาวนาให้เด็กๆทั้งหลายได้เจริญเติบโตด้วยสุขภาพพลานามัยที่สมบูรณ์แข็งแรงและมีความสุข และเริ่มเป็นวันหยุดนักขัตฤกษ์ครั้งแรกในปี 1948

สำหรับกิจกรรมที่ครอบครัวชาวญี่ปุ่นซึ่งมีเด็กผู้ชายเป็นสมาชิกครอบครัวมักจะทำกันก็คือ การประดับ “โคอิโนโบริ” (Koinobori) หรือ ธงปลาการ์ฟ ไว้นอกตัวบ้าน และประดับตุ๊กตารูปนักรบที่มีชื่อเสียงไว้ในตัวบ้าน โดยปลาการ์ฟสื่อความหมายถึง ความแข็งแกร่งและการประสบความสำเร็จ ทั้งนี้เนื่องจากตามตำนานของจีนนั้น ปลาการ์ฟจะว่ายทวนน้ำขึ้นไปจนกลายเป็นมังกร

นอกจากนี้ ครอบครัวชาวญี่ปุ่นยังจะต้องอาบน้ำที่มีใบและรากของต้นไอริส (Iris) ผสมอยู่ ทั้งนี้เพราะพวกเขาเชื่อว่าจะเป็นการขจัดปัดเป่าและคุ้มครองป้องกันเด็กๆจากปีศาจร้าย ซึ่งจะทำให้เด็กๆสามารถเจริญเติบโตด้วยพลานามัยที่

สมบุรณ์ และขนมคาชิวะโมจิ (Kashiwamocji) ซึ่งเป็นขนมที่ทำจากข้าว สอดไส้ด้วยถั่ว และพันห่อด้วยใบไธ้ ก็เป็นสิ่งที่ปราศจากมิได้ในเทศกาลนี้

ในปัจจุบัน แม้ว่าชาวญี่ปุ่นบางส่วนจะเริ่มอาศัยอยู่ในอาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ เช่น คอนโดมิเนียม อพาร์ทเมนต์ ฯลฯ หรือมีขนาดของบ้านที่เล็กลง อย่างไรก็ตามพวกเขาก็ยังคงประดับประดาธงปลาการ์พเช่นเดิม เพียงแต่อาจจะมีขนาดที่เล็กลงบ้างและใช้ประดับภายในบ้าน แทนธงขนาดใหญ่แบบเดิม

ในวันนี้ กิจกรรมอันเกี่ยวข้องและมีจุดเน้นสำคัญอยู่ที่เด็กจะถูกจัดขึ้นทั่วประเทศ เช่นที่ สนามกีฬาแห่งชาติ (National Kasumigaoka Stadium) ในกรุงโตเกียว เด็กๆจำนวนกว่าหมื่นคนรวมทั้งผู้ปกครอง จะเดินทางมาร่วมกิจกรรมที่เรียกว่า ยูวโอลิมปิก (Kid's Olympics) ซึ่งเป็นการจำลองเหตุการณ์เมื่อครั้งที่สนามแห่งนี้เคยถูกใช้เป็นสนามหลักของการจัดการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกในปี 1964 โดยในงานจะมีการจุดคบเพลิง และแข่งขันกีฬาในหมู่เด็กและผู้ปกครองด้วย

ข้อมูลจาก

<http://web-japan.org/kidsweb/japan.html>

J-Culture

แปลและเรียบเรียงโดย สุรเดช คล่องมงคล

“ซากุระ โดกิ” (Sakura-doki)

ซึ่งหมายถึง ช่วงเวลาแห่งการผลิบานของดอกซากุระ คือคำญี่ปุ่นโบราณที่ใช้สื่อถึงฤดูใบไม้ผลิ ความหมายของคำนี้จึงเป็นเครื่องยืนยันอย่างดีถึงความปรารถนาอย่างแรงกล้า และความยินดีอย่างที่สุดที่จะดื่มด่ำและชื่นชมความงามของดอกไม้ที่กำลังผลิดอกสวยงามในฤดูใบไม้ผลิของทุกปี จนเกิดเป็นวัฒนธรรมฮานามิ (Hanami) หรือการชมดอกซากุระบาน

เชื่อกันว่าวัฒนธรรมฮานามิเป็นวัฒนธรรมเก่าแก่ตั้งแต่สมัยเฮอัน (Heian period) อย่างไรก็ตามเท่าที่ปรากฏหลักฐาน วัฒนธรรมนี้ถูกจัดบันทึกเป็นครั้งแรกเมื่อปี 1598 โดยโตโยโตมิ ฮิเดโยชิ (Toyotomi Hideyoshi) ได้จัดงานสังสรรค์ชมดอกไม้ที่วัดไดโกจิ (Daigoji temple) ซึ่งได้รับการกล่าวขานว่าเป็นงานที่เลืศหรือล้งการมากที่สุดเท่าที่เคยมีการบันทึกกันมาเลยทีเดียว ต่อมาในสมัยเอโดะ ประเพณีฮานามิได้เริ่มแพร่หลายสู่ชนชั้นสามัญ

สำหรับในสังคมชนชั้นสูงนั้น วัฒนธรรมการชม

ดอกไม้นี้จะไปอย่างฟุ่มเฟือย เนื่องจากประกอบไปด้วยแขกเหรื่อจำนวนมากซึ่งรวมไปถึงพระบรมวงศานุวงศ์ นายกรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรีและทูตานุทูตด้วย แต่สำหรับการสังสรรค์ชมดอกไม้ของสามัญชนทั่วไปนั้นมักจะประกอบด้วย สมาชิกในครอบครัว เพื่อนบ้านหรือเพื่อนร่วมงาน โดยจะเป็นการสังสรรค์กันใต้ต้นซากุระในสวนสาธารณะต่างๆ ซึ่งจะมีการร้องรำทำเพลงและกินดื่มกันอย่างสนุกสนาน อย่างไรก็ตาม สถานที่บางแห่งซึ่งเป็นที่นิยมในการชมดอกซากุระ เช่น สวนสาธารณะอุเอโนะ (Ueno park)

* นักวิจัยประจำโครงการสันติไมตรีไทย-ญี่ปุ่น

ในกรุงโตเกียวเวลานั้น คนบางกลุ่มจะเดินทางมาจับจองพื้นที่ที่สวยงามล่วงหน้าเป็นวันๆ และบ่อยครั้งที่การแย่งชิงพื้นที่ดังกล่าวหวัดจะกลายเป็นสงครามย่อยๆ เลยทีเดียว

ในอดีตเมื่อสมัยนารา (Nara) ดอกท้อเป็นที่ชื่นชอบในหมู่ชาวญี่ปุ่น แต่ดอกซากุระได้เข้ามาแทนที่ในสมัยเฮอัน (Heian) และเป็นดอกไม้ประจำชาติของญี่ปุ่นในปัจจุบัน โดยซากุระถือได้ว่าดอกไม้ในมวลหมู่บุปผชาติ เพราะคำว่าซากุระก็มีความหมายว่าดอกไม้ด้วย สำหรับสาเหตุที่ชาวญี่ปุ่นรักและชื่นชอบในดอกซากุระนั้นก็เนื่องมาจากรูปลักษณ์ที่เป็นพุ่มนุ่มและสีชมพูของมัน ซึ่งสื่อถึงอุดมคติของชาวญี่ปุ่นในเรื่องของความบริสุทธิ์ อนิจจังและความเรียบง่ายของธรรมชาติ ทั้งนี้เนื่องจากดอกซากุระจะผลิดอกบานสะพรั่งในราวๆหนึ่งสัปดาห์ แต่บ่อยครั้งที่สายลมโชยเพียงแผ่วเบา ก็พัดพากลิบบดอกอันแบบบางของพวกมันให้ผลิร่วงหล่นได้อย่างง่ายดาย และความสวยงามแห่งสายฝนของกลีบดอกสีชมพูอ่อนเพียงชั่วครู่ในวินาทีที่ดอกซากุระพร้อมใจกันผลิจากต้นร่วงหล่นสู่พื้นนี้เองที่สื่อถึงอุดมคติดังกล่าว

นอกจากนั้น ตามความเชื่อของชาวญี่ปุ่น ดอกซากุระ ยังเปรียบเสมือนสัญลักษณ์แห่งความสุข

เกษมเปรมปรีดี รวมทั้งสื่อถึงการต้อนรับชีวิตใหม่ที่สดใสและอนาคตอันรุ่งโรจน์ของเด็กๆที่กำลังเปิดเทอมใหม่ นักศึกษาที่เพิ่งจบการศึกษาและกำลังเข้าสู่วัยทำงาน และบริษัทห้างร้านต่างๆที่เริ่มปีงบประมาณในเดือนนี้ซึ่งตรงกับช่วงเวลาที่ยอดซากุระเริ่มผลิดอกบานเกือบทั่วทั้งประเทศญี่ปุ่นพอดี

อย่างไรก็ตาม ไม่ใช่ว่าดอกซากุระจะมีความหมายแต่ในด้านที่สดใสเท่านั้น เพราะในอดีต พวกซามูไรต่างถือเป็นเกียรติยศอย่างสูงที่ได้ตายท่ามกลางสมรภูมิที่โปรยปรายด้วยกลีบดอกซากุระ นอกจากนี้ในการเล่นละครคาบูกิ บ่อยครั้งที่ดอกซากุระเป็นเครื่องสื่อถึงพฤติกรรมที่รุนแรงของตัวร้ายในเรื่อง รวมไปถึงจากอันเกี่ยวกับโศกนาฏกรรมต่างๆด้วย

ญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มีชนิดพันธุ์ของซากุระกว่า 200 ชนิด ซึ่งมากกว่าชาติใดในโลก กลีบของซากุระจะถูกนำไปหมักดองและใช้ในการชงเครื่องดื่มเพื่อใช้เสิร์ฟในโอกาสสำคัญ เช่น ซากุระ-ยู (Sakura-yu) หรือเครื่องดื่มคล้ายชาที่ชงจากกลีบของดอกซากุระก็นิยมนำมาใช้ในพิธีแต่งงานและงานมงคลต่างๆ นอกจากนี้ใบของต้นซากุระยังถูกนำมาใช้ในการห่อของหวานที่นำมาสังสรรค์ระหว่างการชมดอกซากุระอีกด้วย

ข้อมูลจาก

Japan as it is . Tokyo : Gakken . 1990 . p.137,329

กวี 2 บทที่สื่อถึงความพึงพอใจของชาวญี่ปุ่นที่มีต่อดอกซากุระ

Ne-ga-wa-ku wa	ฉันประสงค์ที่จะตายในฤดูใบไม้ร่วง
Ha-na no ski-ta ni te	ใต้กลีบดอกที่ผลิบาน
Ha-ru shi-na-mu	ในเดือนนี้
So-no ki-sa-ra-gi no	และช่วงเวลาแห่ง
Mo-chi zu-ki no ko-ro	เดือนเพ็ญ

กวีบทแรกประพันธ์โดย “ไซเกียว” (Saigyō) กวีในปลายสมัยเออันและช่วงต้นสมัยคามาคุระ เขาได้แต่งกวีบทนี้ได้ต้นซากุระและความหมายของบทประพันธ์นี้ก็เหมือนเป็นกลาง เพราะเขาได้เสียชีวิตลงในเดือนยี่ตามปฏิทินทางจันทรคติ และเงาของต้นซากุระได้ทาบทับหลุมฝังศพของเขา ในปัจจุบัน บทประพันธ์ของเขาได้ถูกนำมาประยุกต์ใช้ในการแสดง “โนห์” (Noh) ซึ่งรู้จักกันในนามว่า “ไซเกียว ซากุระ” (Saigyō Zakura)

บทกวีต่อมาประพันธ์โดย โมโทริ โนรินากะ (Motoori Norinaga) กวีในสมัยเอโดะ ซึ่งความหมายของบทกวีสื่อถึงจิตวิญญาณของชาวญี่ปุ่นชนิดที่ไม่ต้องมีคำบรรยายใดๆเพิ่มเติมอีกเลย

Shi-ki-shi-ma no	ถ้าผู้ใดจะถาม
Ya-ma-to-go-ko-ro o	ว่าอะไรคือจิตวิญญาณแห่งญี่ปุ่น
Hi-to to-wa ba	แสงอาทิตย์แห่งรุ่งอรุณที่สาดส่อง
a-sa-hi ni ni-o-u	มวลหมู่ดอกไม้ที่ผลิบาน
ya-ma-za-ku-ra-ba-na	ของภูเขาแห่งต้นซากุระ

เจ้าของ :	โครงการสันติไมตรีไทย-ญี่ปุ่น (สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย)
บรรณาธิการ :	นายสุรเดช คล่องมงคล
ที่ปรึกษากองบรรณาธิการ :	ผศ.ดร.ศิริพร วัชชวัลคุ
กองบรรณาธิการ :	นายเอกสิทธิ์ หนูนงักดี, นางสาวสุวรรณี เนียมโย
สถานที่ติดต่อ :	ชุดโครงการ “สันติไมตรีไทย-ญี่ปุ่น” คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เลขที่ 2 ถนนพระจันทร์ เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200 โทรศัพท์ : 0-2613-2315 โทรสาร : 0-3428-2248 E-mail : mirtu06@yahoo.com
พิมพ์ที่ :	บริษัท บพิตรการพิมพ์ จำกัด 70 ถนนราชบพิตร เขตพระนคร กรุงเทพฯ Thailand 10200 0-2221-9781, 0-2222-5555 E-mail : borpitt@asianet.co.th